

Rapport 2007:10 R

Utvärdering av grund- och
forskarutbildning i idrott/
idrottsvetenskap vid svenska
universitet och högskolor

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utvärdering av grund- och forskarutbildning i idrott/idrottsvetenskap vid svenska universitet och högskolor

Utgiven av Högskoleverket 2007

Högskoleverkets rapportserie 2007:10 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Eric Lindesjö**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets vaktmästeri, Stockholm, mars 2007

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Högskoleverkets beslut	7
Högskoleverkets reflektioner	9
Utvärderingens syfte, omfattning och tillvägagångssätt	13
BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT	15
Missiv	17
Från gymnastik till idrott/idrottsvetenskap som akademiskt ämne	19
LÄROSÄTESBESKRIVNINGAR OCH BEDÖMNINGAR	23
Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm	25
Basfakta	25
Självvärderingsarbetet	25
Organisatorisk placering	25
Grundutbildning och undervisning	26
Studenter	29
Forskning vid GIH	29
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	30
Infrastruktur	30
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	31
Göteborgs universitet	33
Basfakta	33
Självvärderingsarbetet	33
Organisatorisk placering	33
Grundutbildning och undervisning	34
Studenter	37
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	37
Infrastruktur	37
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	38
Malmö högskola	41
Basfakta	41
Självvärderingsarbetet	41
Organisatorisk placering	41
Grundutbildning och undervisning	42
Studenter	45
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	46
Infrastruktur	47
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	47

Mittuniversitetet	49
Basfakta	49
Självvärderingsarbetet	49
Organisatorisk placering	49
Grundutbildning och undervisning	50
Studenter	53
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	53
Infrastruktur	54
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	54
Växjö universitet	57
Basfakta	57
Självvärderingsarbetet	57
Organisatorisk placering	57
Grundutbildning och undervisning	58
Studenter	61
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	61
Infrastruktur	62
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	62
Örebro universitet	65
Basfakta	65
Självvärderingsarbetet	65
Organisatorisk placering	66
Grundutbildning och undervisning	66
Studenter	69
Forskarutbildningen	70
Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan	72
Infrastruktur	72
Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer	73

Sammanfattning

Samtliga sex utvärderade grundutbildningar i idrott/idrottsvetenskap uppfyller uppställda kvalitetskrav i denna utvärdering. Forskarutbildningen vid Örebro universitet uppfyller dock inte kraven.

Den akademiska utbildningen i ämnet idrott/idrottsvetenskap är ung och startade på de flesta utbildningsplatser runt millenniumskiftet, likaså landets enda forskarutbildning vid Örebro universitet. Utbildningarna är eftertraktade och har ett högt söktryck vid samtliga lärosäten. Ingen tydlig arbetsmarknad finns dock för de utexaminerade. Då endast ett par årskullar kommit ut från dessa utbildningar är det svårt att uttala sig om hur lätt idrottsvetare lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Lärosätena beskriver emellertid utbildningarna som breda med ett flertal tänkbara avnämare.

Den utbildning som utvärderats ges inom ett brett ämnesspektrum med en samhällsvetenskaplig/humanistisk inriktning eller med en naturvetenskaplig inriktning. Utbildningen har startats av ett antal mycket engagerade entreprenörer vid lärosätena och drivs ofta av lärare med en bakgrund från idrottsläraryrket. Miljön berikas därmed även av ett stort antal erfarna lärare med sin pedagogiska bakgrund. Ett utslag av detta är de varierande undervisnings- och examinationsformerna. Den utbildning som ges har vanligen en bra struktur och avslutas med ett examensarbete som är bra både till uppbyggnad och till genomförande.

En påtaglig observation är att få lärare har möjlighet att forska. Ingen stark forskartradition finns heller bland lärarna. Möjligheterna till forskning försvåras av att många av lärarna har adjunktstjänster med en undervisningsbörda på 80 till 90 procent. Den forskning som bedrivs sker inte inom ämnet idrott/idrottsvetenskap, då få lärare har sin ämnesbakgrund inom detta ämne, utan i angränsande ämnen som till exempel pedagogik eller fysiologi. Ytterligare observationer är att pensum inom grundutbildningen är svenskdominerad med ett för svagt innehåll av internationell vetenskapligt baserad litteratur. Dessutom är det få studenter som läser på magisternivå.

Sammantaget måste ämnet skaffa sig en självständig akademisk position för att kunna utvecklas. Anknytningen till idrottsläraryrket tycks vara för stark vilket sannolikt försvårar denna process. Lärosätena måste ge utbildningarna tillräckliga resurser, annars blir det svårt att etablera ämnet. Forskningen inom idrott/idrottsvetenskap måste även skaffa sig en starkare profil i landet. Den främsta forskningen sker idag vid GIH i Stockholm. GIH saknar egen examinationsrätt för forskarutbildning vilket är till nackdel för ämnesutvecklingen i landet.

Högskoleverkets beslut

Rektorer vid berörda lärosäten

Utvärderingsavdelningen

Eric Lindesjö

BESLUT

2007-03-06

Reg.nr 643-4548-05

Ämnesutvärdering av idrott/idrottsvetenskap vid universitet och högskolor samt prövning av magisterexamensrätt vid Gymnastik- och idrottshögskolan

Högskoleverket finner att grundutbildningarna vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH), Göteborgs universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Växjö universitet samt Örebro universitet uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning och ifrågasätter därför inte någon examensrätt vid dessa lärosäten. För ovanstående grundutbildningar kommer en uppföljning att göras inom tre år.

Högskoleverket beslutar att ge GIH rätt att utfärda magisterexamen i idrott.

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta Örebro universitets förutsättningar att bedriva forskarutbildning i ämnet idrott. För att uppfylla kraven för forskarutbildning i idrott krävs en miljö under ledning av en forskningsaktiv professor per huvudsakligt ämnesområde (naturvetenskap respektive samhällsvetenskap/humaniora) och till varje ämnesområde bör det knytas helst en eller flera forskare, till vilka man kan knyta doktorander. Det förutsätts vidare att institutionen har ett program varifrån man kan rekrytera även egna studenter till en forskarutbildning. Forskarutbildningen kräver även en målbeskrivning av prioriterade forskningsområden. Detta saknas vid Örebro universitets forskarutbildning i idrott.

Örebro universitet anmodas att senast den 6 mars 2008 inkomma till Högskoleverket med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att åtgärda bristerna inom forskarutbildningen. Därefter kommer Högskoleverket att överväga om det finns anledning att tillskriva regeringen i fråga om Örebro universitets förutsättningar att bedriva forskarutbildning i ämnet idrott.

Beslut i ärendet har fattats av kanslichef Lennart Ståhle efter föredragning av projektansvarig Eric Lindesjö i närvaro av avdelningschef Clas-Uno Frykholm.

Lennart Ståhle

Eric Lindesjö

Kopia till:

Utbildningsdepartementet

Ledamöter i bedömargruppen

Högskoleverkets reflektioner

Internationellt är idrott som ett självständigt akademiskt ämne väl etablerat i ett flertal länder. I Sverige har etableringen av ämnet skett senare, och de flesta programutbildningar i ämnet idrott/idrottsvetenskap startade runt millennieskiftet, likaså landets enda forskarutbildning som ges vid Örebro universitet. Utbildningarnas ämnesinriktningar varierar betydligt vid de olika lärosätena, från en samhällsinriktad utbildning med inriktningar som organisation, ledarskap, psykologi till en utbildning orienterad mer mot det naturvetenskapliga området med inriktning mot fysiologi.

Utbildningen i idrott/idrottsvetenskap har i de flesta fall startat som en gren från idrottslärarytbildningen. Därför tillhör idrottsutbildningen organisatoriskt ofta lärarytbildningen varifrån huvuddelen av lärarna har sitt ursprung. Lärarytbildningen är till volym vanligen större än utbildningen i idrott/idrottsvetenskap. En positiv effekt av detta är de pedagogiskt erfarna lärarna från idrottslärarytbildningen som befruktar idrottsutbildningen vilket bl.a. resulterar i mycket varierande undervisnings- och examinationsformer. Utbildningen är i de flesta fall väl genomförd och det avslutande examensarbetet genomförs på ett bra sätt och har ett bra och strukturerat innehåll. Miljön, där även idrottslärarytbildningen ges, blir större vid de undervisande enheterna vilket är positivt. Intaget till utbildningarna i idrott/idrottsvetenskap är ofta begränsat till ett 30-tal studenter.

Den negativa effekten av den nära tillhörigheten till idrottslärarytbildningen, som denna utvärdering kan peka på, är den svaga forskningsverksamhet som vanligen bedrivs inom den sektorn. Lärarna har mycket begränsade möjligheter till forskning inom ramen för sin tjänstgöring. Detta gäller i högsta grad adjunkterna, som är i klar majoritet inom lärarkåren. Det finns även få disputerade personer i landet, inom ämnet idrott, som kan besätta utlysta lektorat eller professurer. Forskningsanknytningen av grundutbildningen försvåras givetvis även med detta förhållande. Observationer som gjorts är att få studenter läster på magisternivå samt att pensum har ett begränsat innehåll av internationell vetenskapligt baserad litteratur. Sammantaget försvåras dessa faktorer möjligheterna till ämnesfördjupning vilket leder till hinder för att ämnet idrott/idrottsvetenskap skall kunna befästa och profilera sig som ett eget och självständigt akademisk ämne.

En aspekt som även bör föras fram är den mycket låga andel kvinnor som finns inom lärarkåren, vilket gäller speciellt för de disputerade lärarna. Ett sätt att åtgärda bristen på kvinnor samt fåtalet disputerade personer inom idrottsämnet kan vara att lärosätena tar möjligheten att rekrytera personer även utanför Sverige.

De utbildningar som är föremål för denna utvärdering har alla startat med hjälp av ett antal drivande och mycket engagerade entreprenörer bland lärarna.

Möjligheterna för dem att lyckas är dock i hög grad beroende av att de får nödvändigt ekonomiskt stöd av ledningen vid lärosätena. Detta krävs för att bygga upp en egen och självständig verksamhet med en stab av lärare som även ges möjlighet till att utveckla ämnet med egen forskning inom ramen för sin tjänstgöring. Denna utvärdering kan peka på ett par goda exempel som har extra goda förutsättningar att erbjuda en stark utbildning i idrott. GIH, som har landets längsta tradition inom idrottslärarutbildning, har lyckats etablera sig väl i landet både inom grundutbildning och forskning. GIH har en stor lärarkår med ämnesmässig bredd. GIH har för övrigt den mest omfattande forskningsverksamheten inom idrott i landet.

Det andra exemplet är Malmö högskola som har skapat en profilerad samhällsinriktad utbildning. Utbildningen har även mycket goda relationer till det omgivande samhället bl.a. genom den unika formen för praktik, den så kallade verksamhetsförlagda tiden (VFT). Denna praktik ges integrerat i utbildningen under tre perioder på sammanlagt åtta veckor. Sammanlagt är ca 250 företag och organisationer involverade i denna praktik som sköts av en speciellt utsedd koordinator vid enheten. Praktiken är mycket uppskattad av alla berörda. Den modell Malmö högskola skapat för praktik, och som väl uppfyller högskoleförordningens alla krav, kan ses som en förebild för samtliga utbildningar i landet som har ett behov av praktik i sin utbildning. En mycket viktig faktor för idrottsutbildningen vid Malmö högskola är även det uttalade stöd man har för sin utbildning hos den högsta ledningen.

En omständighet som är till nackdel för ämnesutvecklingen är den otydliga profil som forskarutbildningen har i landet. Vid Örebro universitet, som är landets enda lärosäte där forskarutbildning ges, med egen examinationsrätt, har denna utbildning delvis varit förlamad på grund av brist på handledare. En lösning på handledarproblematiken har varit att handledning ges av ämnesföreträdare inom andra ämnen än idrott, t.ex. pedagogik eller psykologi. Denna problematik grundar sig i hög grad på att Örebro universitet inte har satt tillräcklig kraft bakom en nyrekrytering av forskande lärare. GIH i Stockholm har en betydande och framgångsrik forskning, men problematiken är liknande den som finns vid Örebro då GIH i detta fall saknar egen rätt till forskarutbildning. Detta medför att huvudhandledarskapet finns på andra institutioner inom andra forskarutbildningsämnen än idrott. Sammantaget försvårar detta möjligheten till att skapa en tydlig profil för det akademiska ämnet idrott/idrottsvetenskap.

Ett frågetecken för idrottsutbildningen i landet är även hur arbetsmarknaden för de utexaminerade studenterna kommer att se ut. Söktrycken till utbildningarna i idrott/idrottsvetenskap är höga. Ingen tydlig arbetsmarknad finns dock för de examinerade studenterna, ändå beskriver lärosätena ofta möjligheterna som goda att finna ett arbete inom den offentliga eller privata sektorn såväl som inom idrottsorganisationer. Då få årskullar ännu gått ut från dessa utbildningar går det knappast att uttala sig om arbetsmarknaden för en student med akademisk grundexamen i idrott/idrottsvetenskap. Det

ligger därför ett stort ansvar på lärosätena att förstärka marknadsföringen av utbildningen, vilket tyvärr görs i begränsad utsträckning vid vissa lärosäten. Malmö högskolas system med VFT, och deras i övrigt goda kontakter med avnämare, är ett gott exempel på hur denna marknadsföring kan ske. För en disputerad i ämnet idrott kommer dock arbetsmarknaden att vara god då få bedriver forskarutbildning i ämnet samtidigt som det råder brist på disputerade lärare i ämnet vid landets universitet och högskolor.

En olycklig omständighet i denna utvärdering är att flera lärosäten inordnat sina utbildningar under ett annat huvudämne än idrott/idrottsvetenskap, t.ex. pedagogik. Dessa utbildningar har därmed inte omfattats av denna utvärdering trots att de sannolikt har ett innehåll som liknar de utvärderade programmens. Detta förhållande med huvudämnena som skiljer sig från utbildningsprogrammets benämning försvårar möjligheten att tydliggöra utbildningen.

Utvärderingens syfte, omfattning och tillvägagångssätt

Syfte

Högskoleverket arbetar fr.o.m. 2001 med ett regeringsuppdrag som innebär att samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina skall utvärderas inom en sexårsperiod. De nationella utvärderingarna omfattar samtliga lärosäten där respektive ämne eller yrkesexamen erbjuds.

Utvärderingarna har huvudsakligen tre syften:

- Att bidra till institutionens/motsvarande egen kvalitetsutveckling.
- Att granska om utbildningen svarar mot mål och bestämmelser i högskolelagen och högskoleförordningen.
- Att ge information till bland annat studenter inför valet av utbildning.

Omfattning

Denna utvärdering omfattar de utbildningar som kan leda till kandidat-, magister- eller doktorsexamen inom huvudämnet idrott/idrottsvetenskap. Totalt har sex lärosäten utvärderats.

Tillvägagångssätt

Bedömargruppen i denna utvärdering består av totalt sex personer, av vilka fyra är ämnessakkunniga samt två är grundutbildningsstudenter. Följande bedömare ingår i gruppen:

Professor Gunnar Breivik, Norges idrettshøgskole (ordförande)

Studerande Helén Ekman, Göteborgs universitet

Assisterande professor Karsten Froberg, Syddansk Universitet

Professor Lauri Laakso, Jyväskylän universitet

Studerande Jimmy Nilsson, Örebro universitet

Assisterande professor Helle Rønholt, Københavns Universitet

I Högskoleverkets projektgrupp har Pär Brännström och Eric Lindesjö (projektledare), ingått från Högskoleverkets utvärderingsavdelning. Samtliga sex bedömare, med Gunnar Breivik som ordförande, har besökt samtliga utvärderade lärosäten. Under hela utvärderingen har fyra möten hållits med hela bedömargruppen.

Inför platsbesöken har lärosätena i god tid uppmanats att utse representanter från ledning, lärare samt studenter från grund- och i förekommande fall forskarutbildning. Gruppen skulle bestå av fem till åtta personer förutom ledningsrepresentanterna. Lärosätena uppmanades även att se till att studenterna själva skulle utse sina representanter samt att dessa var representativa för sin

studentgrupp. Samtliga deltagande personer vid platsbesöken skulle ha fått tillgång till självvärderingen i god tid före platsbesöket.

Lärosätesbeskrivningarna och bedömningarna bygger på innehållet i självvärderingarna samt på den information och de intryck bedömarna fått vid platsbesöken. Bedömarna har även haft tillgång till ett urval examensarbeten vid platsbesöken. Bedömningarna har skett med utgångspunkt från de huvudaspekter som ingår i lärosätesbeskrivningarna och som upprättades innan platsbesöken påbörjades.

Rapporten är indelad i två delar, Höskoleverkets del samt bedömargruppens del. Den senare delen står den samlade bedömargruppen bakom, med undantag för avsnittet *Från gymnastik till idrott/idrottsvetenskap som akademiskt ämne*, som författats av Claes Annerstedt vid Göteborgs universitet.

BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT

Missiv

Till Högskoleverket

2007-02-28

Reg.nr 643-4548-05

Utvärdering av grund- och forskarutbildning i idrott/ idrottsvetenskap vid svenska universitet och högskolor

Högskoleverket initierade hösten 2006 en utvärdering av grund- och forskarutbildning i idrott/idrottsvetenskap vid svenska universitet och högskolor. För bedömningen anlätades följande bedömargrupp:

Studerande Helén Ekman, Göteborgs universitet
Assisterande professor Karsten Froberg, Syddansk Universitet
Professor Lauri Laakso, Jyväskylän universitet
Studerande Jimmy Nilsson, Örebro universitet
Assisterande professor Helle Rønholt, Københavns Universitet

Ordförande i gruppen har varit professor Gunnar Breivik, Norges idretts-høgskole.

Utgångspunkten för utvärderingen har varit de kvalitetsaspekter som tillämpas vid Högskoleverkets nationella ämnes- och programutvärderingar. Institutionernas (motsvarande) självvärderingar och den information som framkommit vid platsbesöken har utgjort underlag för bedömningen.

Härmed överlämnas bedömargruppens yttrande till Högskoleverket.

För bedömargruppen

Gunnar Breivik

Från gymnastik till idrott/ idrottsvetenskap som akademiskt ämne

Claes Annerstedt, Göteborgs universitet

Skandinavien var först i världen med att starta högre utbildning inom området gymnastik/fysisk fostran. I Danmark, som var först, grundade Franz Nachteggall år 1800 ett privat gymnastikinstitut, år 1804 den Danska Härens Gymnastikskola och år 1808 Danska Statens Gymnastikinstitut. I Sverige inspirerades Per Henrik Ling – den ”svenska gymnastikens fader” – av danskar- nas idéer om en statlig utbildningsinstitution i gymnastik, och år 1813 fick han Kungl. Maj:ts uppdrag att ”inrätta ett gymnastiskt institut i huvudstaden”. Institutet fick namnet Gymnastiska centralinstitutet, vanligen förkortat till GCI, och Per Henrik Ling blev institutets förste föreståndare. Linggymnastik etablerades relativt snabbt som ett begrepp, fick stor internationell spridning och betecknades som en vetenskapligt utprövad form av fysisk fostran. P. H. Ling var också själv noga med att genomgående betona gymnastiksystemets vetenskapliga förankring.

Under Lars Gabriel Brantings tid som föreståndare vid GCI ändrades namnet till Kungliga Gymnastiska Centralinstitutet, en benämning som behölls ända fram till 1966 då en gymnastiklärarutbildning startade även i Örebro. Det blev då irrelevant att tala om två centralinstitut och därför ändrades namnet till Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) i Stockholm respektive Örebro.

Redan under 1800-talet utnämndes flera av lärarna/föreståndarna vid GCI till professorer, till exempel nämnde Branting, Hjalmar Ling och Lars Mauritz Törngren. Den första ”moderna” professuren vid GCI inrättades emellertid inte förrän 1939 och då i *kroppsövningarnas fysiologi och hygien*. Dess förste innehavare blev Erik Hohwü Christensen som tillträdde 1941 och därmed lades grunden till svensk idrottsfysiologisk forskning som länge haft en framträdande position sett ur ett internationellt perspektiv.

Redan 1912 hade för övrigt en kommitté presenterat ett förslag om att jämte professorer i anatomi, fysiologi och friskgymnastik vid GCI, också inrätta en i psykologi. Som nya undervisningsämnen föreslogs vid detta tillfälle bland annat psykologi och pedagogik, men den första läraren i beteendevetenskapliga ämnen tillsattes inte förrän 1934. I en annan utredning 1945 föreslog man att man utöver den redan då tillsatta professuren i fysiologi också skulle tillsätta en professur i anatomi och en i psykologi, pedagogik och sociologi, men inte heller detta förslag vann gehör. Istället fortsatte den ensidiga fysiologiska dominansen inom forskning och utbildning i Sverige och kom därmed att utgöra

en hämsko för en mer allsidig vetenskaplig belysning av fenomenet idrott. Det var inte förrän under 1970-talet som annan idrottsforskning kom igång på allvar, trots knappa ekonomiska resurser och endast ett fåtal akademiska tjänster (förutom vid GIH). Detta i bjärt kontrast till andra jämförbara kultur- och samhällsfenomen som till exempel musik och konst, vilka sedan lång tid tillbaka hade en etablerad ställning vid svenska universitet och högskolor i form av särskilda institutioner och tjänster för undervisning och forskning.

Inrättandet av Idrottens forskningsråd (IFR) 1970 kom att bli en betydelsefull faktor för utvecklingen av en bredare idrottsforskning. Även om IFR inledningsvis förfogade över mycket knappa resurser, så lade man trots det grunden för forskning med utgångspunkt i en mängd olika vetenskapliga discipliner. IFR:s uppgift var också uttryckligen att just stödja idrottsforskning i bred bemärkelse.

En annan betydelsefull faktor för en kommande etablering av idrottsvetenskap som akademiskt ämne, var att det under andra hälften av 1970-talet startades ett flertal akademiska kurser i idrottspedagogik, framför allt vid Umeå universitet, Högskolan i Halmstad, Göteborgs universitet och Lärarhögskolan i Stockholm. Dessa kurser sträckte sig inledningsvis endast till 40-poängsnivå (B-nivå), men kom successivt att omfatta även 60 poäng (C-nivå). I Halmstad och Umeå kom kurserna under 1980-talet att utvecklas till linjer på först 80 poäng och sedan på 120 poäng (fil.kand.-examen). I Göteborg skedde under 1990-talet en liknande utveckling och ytterligare högskoleorter kom sedan också att följa dessa exempel. Idrottspedagog blev, tillsammans med idrottslärare, en etablerad examens- och yrkesbeteckning. Man kan konstatera att från att ha varit ett till stora delar laborativt och yrkesinriktat ämne som syftade till att utbilda gymnastiklärare, etablerades idrott/idrottsvetenskap under 1970-talet så sakteliga som ett akademiskt mång- och tvärvetenskapligt kunskapsfält.

1987 presenterades betänkandet ”Idrottens forskning och högre utbildning” (SOU 1987:70), vilket bland annat utmynnade i inrättandet av fyra nya professurer inom det idrottsliga fältet¹. Därmed erhöll idrottsforskningen en kraftfull injektion, och forskningsverksamheten kom att öka betydligt. 1990 fattade riksdagen beslut om att fr.o.m. 1 juli 1992 inrätta en självständig idrottshögskola i Stockholm för grundläggande utbildning i idrott (SOU 1990:3), vilket innebar tydliga signaler om att GCI/GIH från att enbart ha varit en utbildningsinstitution för gymnastiklärare/idrottslärare, nu också orienterade sig mot att tillgodose idrottsrörelsens behov av ledare/tränare/forskare och mot olika utbildningar inom området hälsopromotion. Även övriga universitet och högskolor som bedrev utbildning och forskning inom det idrottsliga fältet breddade sin verksamhet och startade nya utbildningar med inriktning mot idrottslärarutbildning, idrott i bred bemärkelse och hälsopromotion – fast med varierande beteckningar. Förutom de tidigare nämnda idrottslärarutbild-

1. De fyra tjänsterna var två i idrottsmedicin (Linköping och Umeå), en i idrottspedagogik (Umeå) och en i idrottshistoria (Stockholm).

ningarna i Stockholm och Örebro startade exempelvis Göteborg och Umeå idrottslärarytbildning 1993, och sådan startades också i Kalmar och Falun 1995. Sedan dess har ytterligare idrottslärarytbildningar startats, och idag finns sådana etablerade på minst 15 universitet och högskolor.

Trots att det idrottsliga kunskapsfältet expanderat en hel del i Sverige de senaste decennierna har utvecklingen varit betydligt snabbare och mer omfattande internationellt. Redan på 1960-talet skedde exempelvis i USA och Tyskland de första trevande försöken att etablera området fysisk fostran/idrott som en självständig akademiskt disciplin under beteckningar som Physical Education i USA och Sportwissenschaft i Tyskland. Dessa beteckningar innebar inte någon enhetlig vetenskapsteoretisk syn på området, utan omfattade flera skiftande perspektiv och strategier. Idag är emellertid de allra flesta idrottsforskare överens om att idrott som fenomen är att betrakta som ett legitimt kunskapsområde som ingen enskild vetenskaplig disciplin vare sig har ensamrätt på eller har möjlighet att förklara i sin helhet. Istället poängteras att idrott är så komplext att det kräver belysning från och samarbete mellan många olika ämnen för att bygga upp en solid vetenskapligt förankrad kunskapsbas.

Alltsedan akademisk utbildning och forskning om idrott kom igång i Sverige har det varit en mångvetenskaplig inriktning som varit dominerande, och den har, med undantag av idrottslärarytbildningen, vilat på bas- eller moderämnen som till exempel fysiologi, pedagogik, psykologi, sociologi och historia. Internationellt är idrottsvetenskap (sport science/sportwissenschaft) den etablerade beteckningen och så är fallet också till stora delar i Skandinavien. I Norge är *idrottsvetenskap* examensbenämningen, medan man i Danmark använder "idræt" som examensbenämning och där också har en starkare koppling till olika modervetenskaper än i övriga Skandinavien. I Jyväskylä i Finland erbjuds inom fakulteten för idrotts- och hälsovetenskaper såväl grund- som forskarutbildning inom idrottsområdet, men där är det den engelska examensbenämningen "sport sciences", dvs. idrottsvetenskaper i pluralform, som används.

I vårt eget land har det tagit mycket lång tid att få området etablerat som ett eget examensämne. Det var först i mars 1998 som Idrottshögskolan i Stockholm (IH), efter en utredning av Högskoleverket, erhöll rätt att utfärda kandidatexamen i ämnet idrott. Intressant i sammanhanget är att IH gick på utredarnas förslag om att idrott var den lämpligaste ämnesbeteckningen och inte idrottsvetenskap. GIH har hållit fast vid detta och idrott utgör således ämnesbeteckningen också idag. Även Örebro universitet valde idrott som benämning då man 2001 inrättade att inrätta kandidatexamen i idrott. Året därpå, 2002, inrättade Örebro universitet också idrott som huvudämne i magisterexamen och dessutom – som första och hittills enda universitet i Sverige – idrott som forskarutbildningsämne. Landets hittills enda forskarutbildning i idrott/idrottsvetenskap finns således vid Örebro universitet och där är examensbenämningen idrott. Vid Göteborgs universitet, som inrättade idrottsvetenskap som huvudämne i såväl kandidat- som magisterexamen år 2000, valde man

ämnesbeteckningen idrottsvetenskap, och det har också övriga universitet och högskolor gjort som under senare år inrättat dessa examina.

LÄROSÄTESBESKRIVNINGAR OCH BEDÖMNINGAR

Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidatexamen i idrott. I denna utvärdering ingår även en prövning av GIH:s ansökan till Högskoleverket om rätt att utfärda magisterexamen.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda** lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i Idrott* (GU) och forskarutbildning/forskning i Idrott* (FU + Fo) 2005/2006

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
14,8	9,8 (2,0)	3,1	13,8	6,8

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrott/Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2004 till 2005)

1-20	21-40	41-60	61-80	summa
54	52	53	1	161

Antal kandidatuppsatser under 2004-2005

2004	2005
29	38

Självvärderingsarbetet

Självvärderingen har genomförts i flera steg där tid avsatts av institutionsgemensam tid. Studenter och all berörd personal har deltagit.

Självvärderingsarbetet har förankrats på ett bra sätt bland både lärare och studenter. Självvärderingen är reflekterande och ger en bra bild av verksamheten.

Organisatorisk placering

På Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) finns en institution, institutionen för idrotts- och hälsovetenskap, vilken ansvarar för att driva verksamheten. Forsknings- och utbildningsnämnden (FUN) ansvarar för hälsopedagogprogrammet samt tränarprogrammet och föreslår fördelningen av GIH:s fasta forskningsmedel. FUN har ansvar för utveckling och kvalitetssäkring av utbildningarna. Nämnden sammanträder ca en gång per månad.

GIH saknar rätt att ge forskarutbildning.

Sedan lång tid samverkar GIH med Karolinska institutet (KI), Stockholms universitet (SU) och Lärarhögskolan (LHS) och Örebro universitet. Samarbetet rör forsknings- och utbildningsfrågor, handledning samt forskarutbildningsmöjligheter.

Bedömargruppen noterar att samarbetet med flera andra lärosäten speglar GIH:s mångdimensionella idrottskoncept. GIH kan skapa en mer effektiv organisationsstruktur.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

På GIH studeras idrott utifrån ett brett perspektiv. Högskoleämnet idrott studeras genom idrottsligt utövande och med hjälp av de medicinska, naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och humanistiska vetenskapsområdena.

Den utbildning som leder till en kandidatexamen med huvudämnet idrott ges inom hälsopedagog- och tränarprogrammet (120 poäng). Studenter från lärarutbildningen i idrott kan även ta ut en kandidatexamen om kravet på fördjupning inom huvudämnet idrott uppfylls.

I samband med denna utvärdering har GIH ansökt om rätt att utfärda magisterexamen.

Bedömargruppen konstaterar att GIH har skapat två utbildningslinjer som täcker ett brett ämnesområde. Utbildningarna stöds av en bred ämneskunskap bland lärarna och en i ett nationellt perspektiv relativt omfattande forskning.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

Ämnesstudierna i idrott består av tre inledande kurser om vardera 20 poäng som har olika inriktning beroende på de två programmen. Under det första sker dock i huvudsak en samläsning mellan de två programmen. Internationell och vetenskapligt baserad litteratur finns på D-nivå men i mindre omfattning på de lägre nivåerna, med undantag för fysiologi och statistik.

Kurser som ges på högre nivå ligger inom ämnet folkhälsovetenskap med inriktning mot fysisk aktivitet och tränarskap, medan fristående kurser finns inom friluftsliv och ledarskap, arbetsfysiologi och idrottspsykologi.

Vetenskaplig metod ges enligt utbildningsplanen som en fempoängskurs på C-nivå för båda inriktningar. På D-nivån ges ytterligare en fempoängskurs.

Bedömargruppen konstaterar att den internationella forskningsbaserade litteraturen bör öka på de lägre utbildningsnivåerna.

Pedagogik och examinationsformer

En rad olika undervisningsmetoder tillämpas. Traditionell undervisning med föreläsningar förekommer tillsammans med seminarier och laborationer. Till kursen rörelselära (biomekanik), som tidigare upplevts som svår av studenterna, ges dels en förberedande kurs i matematik innan kursstart, dels munt-

liga duggor, räkneövningar samt praktisk tillämpning i form av karateträning, samt en styrkelaboration. Examination sker genom alltifrån faktatentamina, till produktion av posters, väggtidningar och miniföreläsningar, till självständigt skrivna projektarbeten. Graderade betyg tillämpas. Studenterna har god tillgång till datasalar dygnet runt.

Bedömargruppen anser att pedagogiken är varierad med bra balans mellan teori och praktik. Bedömargruppen noterar även att undervisnings- och examinationsformerna är varierade vilket är positivt.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

De fyra professorerna inom ämnet idrott har 70 procent forskning och handledning av forskarstuderande i sina tjänster, medan lektorerna, 13 stycken, har drygt 20 procent i genomsnitt. De 22 adjunkterna har ca tio procent för forskning och övrig kompetensutveckling.

Cirka 40 procent av lärarna är disputerade, och de brukar ta upp egen och andras forskning i undervisningen, vilket uppskattas av studenterna. Användandet av vetenskaplig litteratur och originalartiklar förstärker forskningsanknytningen i undervisningen. Inom idrottsläran är forskningsanknytningen och den forskningsbaserade litteraturen mindre självklar.

Forskningsanknytningen har genom åren utvecklats bl.a. genom tillkomsten av Laboratoriet för tillämpad idrottsvetenskap (LTIV). Ända sedan laboratoriet byggdes upp i januari 2002 har det använts av studenter och lärare för ämnesrelevanta laborationer och projektarbeten. Målsättningen med LTIV är en tydligare integrering mellan teori och praktik i undervisningen, utökade test- och laborationsmöjligheter generellt samt för användning vid olika projekt- och examensarbeten. LTIV möjliggör även integrerade fysiologiska, idrottsmedicinska och ergonomiska laborationer i tillämpad idrottsvetenskap och folkhälsovetenskap.

Bedömargruppen anser att LTIV ger goda möjligheter till forskningsanknytning. Däremot har lektorerna och adjunkterna för lite tid till forskning och egen utveckling.

Praktik och teori

Laborationer av olika slag, t.ex. mätningar av energiomsättning vid olika typer av ansträngning, genomförs inom undervisningen i fysiologi. Skapandet av LTIV ger möjlighet att ha flera grupper samtidigt. Applikatoriska exempel förekommer där rörelseträning och biomekanisk rörelseanalys integreras genom videodokumentation och analys. Dessa praktiska och laborativa moment förekommer främst inom rörelselära och träningslära och befruktar också den pedagogiska verksamheten. Samhällsinriktad praktik ligger inom ramen för respektive program men utnyttjas inte tillfredställande.

Bedömargruppen konstaterar att integrationen mellan teori och praktik tycks fungera mycket bra inom det naturvetenskapliga området men skulle kunna ut-

vecklas bättre inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena. Lärosätet bör se över möjligheten till att organisera praktiken på ett bättre sätt.

Examensarbetet

GIH har tagit fram det så kallade Rånäsdokumentet som är råd och anvisningar för uppsatsskrivandet. Detta är en grundlig genomgång av olika aspekter av uppsatsskrivandet. Dokumentet är ett stort stöd för såväl studenter som lärare och revideras regelbundet. GIH saknar rätt att utfärda magisterexamen men D-uppsatser genomförs och examineras. Formellt avsätts 12 timmars handledning av C- och D-uppsatser vilket dock i praktiken blir mer.

Bedömargruppen framhåller värdet av Rånäsdokumentet, vilket kan ses som ett gott exempel på hur man strukturerar arbetet med uppsatsskrivning. C-uppsatserna som bedömargruppen fick se ligger på en tillfredställande nivå.

Kvalitetsarbetet

I oktober 2005 fick GIH ett nytt mål- och visionsdokument. I detta dokument formuleras visioner, övergripande mål, prioriterade forsknings- och utbildningsområden samt delstrategier för de övergripande målen. Handlingsplaner finns för kvalitetssäkring inom jämställdhet och mångfald, internationalisering, kvalitetssäkring av kurser och utbildningar, infrastruktur som fysisk miljö och IT-miljö. Det systematiska arbetet med kvalitetssäkring av kurser påbörjades för cirka sex år sedan. Sedan dess har man en arbetsprocess kring kursvärderingar och självvärderingar som bl.a. innefattar enkäter till avgående studenter.

Sedan 1997 har GIH deltagit i såväl nationella som nordiska träffar där ämnesgrupper inom exempelvis idrottslära mött kollegor i samtal om mål och innehåll i de olika utbildningsdelarna. Ett samarbete förekommer mellan Växjö universitet och Malmö högskola angående bedömningsnormer för examensarbeten.

Bedömargruppen konstaterar att ett omfattande kvalitetsarbete finns vid GIH men att de ingående delarna ännu inte är presenterade i ett styrdokument.

Lärare i grundutbildningen

Lärarstaben har sammantaget en stor kompetens. Totalt har 27 av GIH:s 43 lärare en bakgrund som idrottslärare. Av dessa idrottslärare har nio doktorerat. De övriga lärarna kommer från ett flertal ämnesområden. Ämneskompetensen är generellt hög och de har ofta både en generell och mer specialiserad kompetens. Majoriteten av lärarna har en pedagogisk utbildning. GIH arbetar med att höja den vetenskapliga kompetensen bland adjunkterna främst genom att tid till forskning och annan kompetensutveckling skapas för dem. Få kvinnliga lärare är disputerade. Samtliga lärare erbjuds utvecklingssamtal varje år.

Bedömargruppen anser att det totalt är en tillfredställande blandning av pedagogisk utbildning, erfarenhet och vetenskaplig skolning inom lärargruppen. Lektorer och adjunkter behöver mer tid för egen forskning och kompetensutveckling.

Studenter

Rekrytering av studerande

Förkunskapskravet till hälsopedagogprogrammet är grundläggande behörighet samt matematik B, samhällskunskap A, idrott och hälsa A samt naturkunskap B. (Naturkunskap B kan ersättas av kemi A eller biologi A.)

Förkunskapskravet till tränarprogrammet är grundläggande behörighet och dessutom samtliga av följande:

- svenska B, engelska B, samhällskunskap A, matematik A, naturkunskap B (naturkunskap B kan ersättas med kemi A eller biologi A.)
- genomgången idrottsledarutbildning lägst steg 2 eller motsvarande (varierar mellan olika förbund; bas, påbyggnad, fortbildning eller idrott för barn, idrott för ungdom etc.) samt
- minst tre års dokumenterad erfarenhet som ledare alternativt minst tre års dokumenterad erfarenhet som elitaktiv

Vid antagning till tränarprogrammet tillämpas antagning genom intervju.

Till hälsopedagog- och tränarprogrammet tas det in 30 respektive 22 studenter. Antalet sökande per studieplats är högt. Lärarna kan ibland uppleva problem med studenternas förkunskaper, speciellt inom det naturvetenskapliga området, vilket åtgärdas genom förberedande kurser.

På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är mycket tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna sitter med i alla beslutande organ. När studenterna kommit längre i sin utbildning, och har mer kunskaper och erfarenheter, uppmuntras de att utöva inflytande på kursernas innehåll framför allt inom verksamheten för de så kallade programråden. Studenterna har en egen organisation och GIH har även en heltidsanställd studentombudsman som arbetar med studentinflytandefrågor. Denna person är, tillsammans med studierektorerna för respektive program, ansvarig för bl.a. programrådsverksamheten.

Bedömargruppen konstaterar att studenterna ges goda möjligheter till inflytande. Programråden tycks vara en bra och viktig kanal för detta.

Forskning vid GIH

GIH har inte rätt att utfärda doktorsexamen. Den forskarutbildning som bedrivs vid GIH sker i samarbete med andra lärosäten med rätt att utfärda doktorsexamen eftersom GIH saknar detta. Trots det är den vetenskapliga miljön på GIH stark i en nationell och internationell jämförelse. GIH har en relativt stor egen forskningsbudget med både statliga och externa anslag (som fördelas via Centrum för idrottsforskning) med fem prioriterade ämnesområden med inriktning mot idrott i bred bemärkelse. De tre första inriktningarna har en

stor och självständig miljö vid GIH medan psykologi och historia fortfarande är små miljöer som förutsätter en samverkan med Stockholms universitet.

Bedömargruppen konstaterar att GIH har goda förutsättningar för och även bedriver en god forskning inom flera områden. Om forskningen även fortsättningsvis skall kunna utvecklas i en internationell miljö måste dock lärosätet skapa sig en organisation som möjliggör att man får ett eget ansvar för en forskarutbildning.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

GIH har en lång tradition av kontakter med näraliggande lärosäten. Vidare har GIH varit aktiv på nordisk och europeisk nivå och flera bilaterala avtal finns med andra universitet. På internationell nivå är samarbetet mest utbyggt inom den naturvetenskapliga delen. Kontakter finns även med det omgivande samhället och näringslivet.

Bedömargruppen konstaterar att ett samarbete finns med det omgivande samhället men att det kan utvecklas mera. Intressenter från samhället kan komma med värdefulla synpunkter på utbildningarnas innehåll. Till exempel kan tränarprogrammets koppling till idrottsrörelsen stärkas.

Infrastruktur

GIH:s placering med närhet till Stockholms stadion, ishall och Östermalms idrottsplats, samt ett stort friluftsområde, medför många fördelar när det gäller att undervisa i praktiska moment. Lokalerna på själva GIH är i dagsläget inte helt moderna. GIH planerar därför en utbyggnad och en omfattande renovering av befintliga lokaler. Förutom bibliotek, undervisningssalar och personalrum kommer även två laboratorier att inrymmas (fysiologi och rörelselära). Byggnaden kommer också att inrymma ”mötesplats” för de studerande och ny placering för restaurang.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen uppfyller kraven för kandidatexamen såväl som för magisterexamen.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

GIH är en självständig högskola med god ekonomi som är bra placerad i förhållande till idrottsanläggningar samt har många samarbetspartners. Bedömargruppens huvudintryck är att GIH har en solid tradition med motiverade lärare som har en bra praktisk och teoretisk bakgrund. GIH har duktiga och motiverade studenter som har en bra studiemiljö. Vidare tycks GIH ha en god ekonomi med bra externa forskningsresurser. Utbildningen innehåller även bra laborativa moment vilka kan utföras i LTIV. Men GIH behöver förnyas och moderniseras. Ledningsstruktur och organisation kan förbättras och det är avgörande att man får rätt att ge magisterexamen. Fler lärare måste få möjlighet till forskning. Att kunna bedriva studier ända upp till doktorsnivå inom GIH vore en stor förbättring. Vidare kan kvalitetssäkringssystemet förtydligas, fler kvinnor bör rekryteras till högre tjänster och internationaliseringen bör förstärkas. Samarbetet som finns med Riksidrottsförbundet kan även utvecklas.

Bedömargruppen ger följande rekommendationer:

- Ledningsstrukturen och organisationen kan förstärkas och lärosätet bör se över möjligheten till att förändra sin organisation så att möjlighet ges till att inrätta forskarutbildning.
- En organiserad praktik i samhället bör organiseras på ett bättre sätt i utbildningen.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- På sikt bör alla lärare beredas möjlighet till egen forskning.
- Fler kvinnor behöver rekryteras till lektors- och professorstjänster.
- Samverkan med det omgivande samhället behöver utvecklas.

Göteborgs universitet

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidat- och magisterexamen i idrottsvetenskap.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i Idrottsvetenskap* (GU) och forskarutbildning/forskning i Idrottsvetenskap* (FU + Fo) 2005/2006**

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
6,8	2,7 (0,4)	1,2	8,5	1,5

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2004 och 2005)

1-20	21-40	41-60	61-80	summa
47	41	46	14	148

Antal kandidat- och magisteruppsatser

2004		2005	
Kandidat	Magister	Kandidat	Magister
25	2	4***	9

***Ingen C-kurs gavs höstterminen 2004

Självvärderingsarbetet

En självvärdering har tagits fram av en särskilt utsedd grupp personer. Övrig personal och en grupp utvalda studenter har därefter fått möjlighet att läsa och kommentera utkastet.

Bedömargruppen anser att självvärderingsarbetet har genomförts på ett acceptabelt sätt, men hade vunnit på ett mer genomgripande deltagande av studenter och anställda.

Organisatorisk placering

Centrum för idrottsvetenskap (CIV) skapades år 2000 som ett fakultetsövergripande centrum för utbildning och forskning inom området idrott. För att skapa en tydligare identitet och underlätta marknadsföringen ombildades 2004 CIV till Idrottshögskolan, Göteborgs universitet (IHGU). Profilen för Idrottshögskolan skall vara bredd- och motionsidrott. Skolan organiseras under styrelsen för institutionen för pedagogik och didaktik. En styrgrupp finns

med representanter från region, kommun, landsting, näringsliv, idrottsrörelse och fakulteter. Stygruppen har formellt inte något styrelseuppdrag.

Lärare från andra fakulteter medverkar i undervisningen, men övriga fakulteter bidrar inte i finansieringen, med undantag från samhällsvetenskapliga fakulteten som bidrar med ett mindre belopp, under innevarande år höjt till 100 000 kronor per år av Idrottshögskolan.

Idrottshögskolan har en styrelse som består av representanter från region, kommun, landsting, näringsliv, idrottsrörelse och fakulteter. Adjungerade är tre personer från Idrottshögskolan. Styrelsen är rådgivande och fyller en viktig funktion i utvecklingen av idrottsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Bedömargruppen konstaterar att styrningen och ledningen av Idrottshögskolan är otydlig då man ingår som del i en större institution utan att vara en egen organisatorisk enhet. Denna otydlighet skapar en oro i lärargruppen för frågor som rör bl.a. ekonomi och lokalfrågor. Universitetets ledning bör skapa tydligare förutsättningar för den idrottsvetenskapliga utbildningen.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

Det idrottsvetenskapliga programmet har två examensnivåer, dels en kandidatexamen på 120 poäng och en magisterexamen på 160 poäng. Dessa examina har två olika inriktningar: sport management eller hälsopedagogik. Studenterna har stora möjligheter till val av ett brett kursutbud vid universitetet. Vid institutionen ges även en idrottsläroutbildning. Även dessa kan med rätt val av kurser ta ut en kandidat- eller magisterexamen i idrottsvetenskap.

Idrottsvetenskap är inrättat som forskarutbildningsämne, men eftersom det saknas ekonomiska resurser antas inga doktorander och därmed förekommer heller ingen forskarutbildning.

Bedömargruppen anser att utbildningen har ett stort mått av valbarhet vilket ger goda möjligheter till specialisering och därmed en anpassning till arbetsmarknaden.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

Det idrottsvetenskapliga programmet är en bred utbildning men med en kärna av idrottsrelaterade ämnen. Utbildningen är i huvudsak teoretisk. Studenten har stor valfrihet att välja kurser för att få den utbildning han eller hon önskar. Under den första terminen introduceras idrottsvetenskap ur olika perspektiv. I slutet av den första terminen väljer studenten en inriktning mot sport management eller mot hälsopedagogik. De flesta väljer inriktningen mot hälsopedagog. Under termin tre finns möjligheter att studera idrottspsykologi i Halmstad, vilket somliga studenter utnyttjar. Termin sex och sju ägnas vanligtvis åt valbara kurser utanför Idrottshögskolan. Studenterna kan då till exempel läsa företagsekonomi, kostvetenskap, beteendevetenskap, psykologi, förvaltningsekonomi, juridik, språk samt organisationsteori och personaladministration.

Internationell forskningsbaserad litteratur finns i viss omfattning inom sport management och hälsopedagogik men i mindre omfattning inom pedagogik, psykologi och fysiologi som i högre grad bygger på svensk forskning.

En organiserad praktik saknas i utbildningen.

Vetenskaplig metod ges enligt utbildningsplanen som tre fempoängskurser på nivåerna A, C och D.

Bedömargruppen konstaterar att utbildningen har ett intressant upplägg med sin valbarhet. Det rådde dock oklarhet om exakt vilka kurser och när studenterna kan läsa dessa inom programmet. Varken självvärdering, utbildningsplan eller hemsida gav denna information.

Problem kan uppstå med bristande förkunskaper då studenterna väljer ämnen som t.ex. juridik och ekonomi utan att ha gått grundkursen inom ämnet. Man bör starkt överväga att skapa fler egna adekvata kurser istället för de valbara kurserna utanför Idrottshögskolan. Kursmomenten i vetenskaplig metod har ett bra omfång och är fördelade över hela utbildningsperioden. Den internationella forskningsbaserade litteraturen bör öka i omfattning. Äldre litteratur bör ersättas med nyare.

Pedagogik och examinationsformer

Undervisningsformerna är varierade med föreläsningar, seminarier, grupparbeten och självständiga arbeten. Grupparbeten är en vanlig arbetsform. Examinationsformerna är blandade, både muntliga och skriftliga prov förekommer liksom enskilda och i grupp. Man uppger att studenterna tränas i ett kritiskt tänkande. En återkoppling av resultaten av de skriftliga arbetena sker dock inte regelbundet. Betygen ges i en tregradig skala.

Bedömargruppen konstaterar att undervisnings- och examinationsformerna är varierande vilket är positivt. Grupparbetsformen bör dock ses över både avseende mängd och gruppstorlek. För att studenterna till fullo skall kunna tränas till ett kritiskt tänkande bör de dock få en bättre återkoppling på sina skrivna arbeten.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

Möjligheten till forskning för Idrottshögskolans personal är mycket begränsad. Idrottshögskolan har heller ingen egen forskarutbildning, men idrottsrelaterad forskning bedrivs inom andra ämnen, t.ex. pedagogik och medicin, som berikar den vetenskapliga miljön. Studenterna vittnar dock om att lärarna tar med aktuell forskning i sin undervisning. Flera av lärarna har varit forskningsaktiva inom sina respektive områden och har producerat relevant kurslitteratur.

Bedömargruppen konstaterar att en låg andel av lärarna vid Idrottshögskolan har möjlighet till forskning, vilket försämrar möjligheten till forskningsanknytning av grundutbildningen i idrottsämnet.

Praktik och teori

Det idrottsvetenskapliga programmet har ett teoretiskt upplägg utan organiserad praktik i samhället. Detta trots styrgruppens uttalade målsättning om

att öka kontakterna med samhället vilket främst kan ske genom en integrerad praktik i samhället.

Bedömargruppen konstaterar att en organiserad praktik i samhället saknas. En form för denna bör införas i utbildningen.

Examensarbetet

Examensarbetarna förbereds genom informationsmöten och genomförs som 10-poängsarbeten på både kandidatnivå och magisternivå. Examination sker i slutet av terminen i seminarieform som är öppna för alla. Varje examensarbetare får 15 timmars handledning.

Bedömargruppen finner att examensarbetena ligger på en bra nivå. Det är bra att det även finns en magisternivå.

Kvalitetsarbetet

Kursvärderingar genomförs och ligger till grund för följande års revidering av kurserna men återkopplingen till studenterna sker inte regelbundet.

Man har ett system med "kritiska vänner" från Växjö universitet och GIH som granskar utbildningen i Göteborg. Självvärderingen omnämner att utbildningen har ett system för uppföljning av studenter samt möten med alumnier och nya studenter.

Systemet med "kritiska vänner" är bra. Återkopplingen till studenterna av resultaten från kursvärderingarna bör dock ske systematiskt. Generellt behöver hela systemet för kvalitetsarbetet förbättras och presenteras i ett styrdokument.

Lärare i grundutbildningen

Lärarkåren består av 22 personer varav mindre än hälften är heltidsanställda. Av de heltidsanställda lärarna är endast tre disputerade (alla män). Övriga lärare är deltidförordnade, vilket är ett sätt att få in specialkompetens i utbildningen utan att ge heltidsanställningar. Vidare tas lärare in på timbasis för specifika moment.

Lärarna har en stor arbetsbelastning och måste ha många roller för att täcka in allt som behöver göras, inom ett så brett ämne och inom en så liten enhet som idrottshögskolan. Dessutom saknas administrativt stöd. Enligt det lokala avtalet ingår 20 procent kompetensutveckling i tjänsten för en lektor. För en adjunkt motsvarar denna siffra 10 procent. En förklaring till att arbetsbelastningen är hög är att de undervisar mycket. Studenterna har mellan 19 och 26 undervisningstimmar per vecka, och mellan 12 och 22 av dessa timmar är föreläsningar. De få kvinnor som finns bland de egna tillsvidareanställda lärarna saknar alla forskarutbildning.

Utvecklingssamtal genomförs inte systematiskt med all personal.

Bedömargruppen konstaterar att lärarstaben är för liten men har en relativt god kompetens. Lärarna visar på ett stort engagemang för sitt arbete samtidigt som de känner sig frustrerade över en otydlig organisation och därmed otydligt ledarskap. Dessutom är de tyngda av en alltför stor undervisningsbörda vilket un-

danröjer deras möjlighet till egen kompetensutveckling och forskning. För att lösa dessa problem måste ämnet få en tydlig identitet vid universitetet vilket kräver egen organisatorisk enhet. Lärarna behöver överväga en lägre andel undervisning till förmån för forskning och kompetensutveckling. Disputerade kvinnor bör rekryteras till den egna lärargruppen. Utvecklingssamtal bör även genomföras kontinuerligt med all personal.

Studenter

Rekrytering av studerande

Utöver grundläggande behörighet krävs naturkunskap B eller motsvarande som förkunskapskrav till utbildningen. Söktrycket är mycket bra med nära 10 sökande per plats, och studenterna är motiverade till sina studier. Antalet platser på utbildningen är 40, men ett önskemål finns om att anta fler studenter.

På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är svårtillgänglig och ses som mindre tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna finns representerade i kursråd, ledningsgrupp samt kollegium och från hösten 2006 i styrelsen. Däremot saknas en studentorganisation inom idrottsvetenskap som på ett mer genomgripande sätt kan driva studentfackliga frågor.

Bedömargruppen konstaterar att studenterna saknar en egen organisation, vilket skulle underlätta studenternas inflytande på utbildningen.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

Lärarna inom Idrottshögskolan har kontaktnät inom Sverige, Norden och internationellt. Nätverken ut i samhället, inklusive företag, är outvecklade och ger i dagsläget små möjligheter till praktik för studenterna.

Bedömargruppen konstaterar att det finns personliga internationella relationer men det saknas institutionella visioner om internationellt samarbete. Även de nationella kontakterna bör utvecklas.

Infrastruktur

Idrottshögskolan låg tidigare i sin helhet i lokaler i grannkommunen Mölnadal. Nu har huvuddelen av personalen flyttat in i nyrenoverade eller nybyggda lokaler i ett trebyggnadskomplex, kallat Pedagogen, i centrala Göteborg, och de är väl anpassade till den teoretiska utbildningen. Ett bibliotek finns även med förnämliga faciliteter. De gymnastikhallar man hade tillgång till i Möln-

dal kommer troligen att rivas i slutet av 2007. Några nya hallar har man inte lyckats hitta i anslutning till de nya lokalerna. Lokalfrågan är ett stort problem för Idrottshögskolan.

Det är oacceptabelt att man inte lyckats lösa lokalfrågan för den praktiska undervisningen, som hör till lärarutbildningen, trots att man vetat om flytten till centrala Göteborg sedan flera år tillbaka. Detta har påverkat den psykosociala miljön för lärarna. Lokalbristen försvårar möjligheten att på sikt utveckla praktik inom det idrottsvetenskapliga programmet.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen uppfyller kraven för kandidatexamen.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

Det idrottsvetenskapliga programmet vid Göteborgs universitet är en bred utbildning. Utbildningen har en kärna av idrottsvetenskapliga ämnen samtidigt som studenten har stor valfrihet att välja olika specialiseringar, inom andra ämnesområden, från det stora kursutbudet som finns vid universitetet. Undervisnings- och examinationsformerna är varierande. Vid Idrottshögskolan finns även engagerade och duktiga lärare samt duktiga och motiverade studenter. Vidare har man skapat en gästprofessur och en styrelse för att ytterligare förbättra kunskapsnivå och förankring ute i samhället.

Idrottshögskolan vid Göteborgs universitet har en tillfredställande kvalitet på grundutbildningen, men inte mer än så. Det finns en tydlig potential för förbättringar som i grund och botten är en resurs- och ledningsfråga. Men så länge inte grundläggande organisatoriska och ekonomiska frågor reds ut och löses av universitetsledningen kommer Idrottshögskolan stå kvar och stampa och kanske stagnera. De problem och brister denna utvärdering pekar på kan avhjälpas genom att universitetsledningen löser dessa grundläggande frågor. Trots en stor valbarhet för studenterna finns få lärare inom det egna ämnet vilket försvårar anknytningen till ämnet idrottsvetenskap. Lärarna har en för stor undervisningsbörda och saknar tid till egen forskning. Kvalitetsarbetet sker inte på ett genomgripande och systematiserat sätt och det är inte presenterat i ett gemensamt styrdokument. Utvecklingssamtal genomförs inte systematiskt med all personal.

Bedömargruppen ger följande rekommendationer:

- Tydliggör den organisatoriska placeringen och förbättra ledningsorganisationen.
- Den internationella forskningsbaserade litteraturen bör öka i omfattning.
- En organiserad praktik i samhället bör föras in i utbildningen.

- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Fler lärare bör beredas möjlighet till egen forskning.
- Fler disputerade kvinnliga lärare behöver rekryteras.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Internationaliseringen bör öka.
- Samverkan med det omgivande samhället behöver utvecklas.

Malmö högskola

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidatexamen i idrottsvetenskap. Utbildning till magisterexamen erbjuds vid lärosätet först från hösten 2006.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda** lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i Idrottsvetenskap* (GU) och forskarutbildning/forskning i Idrottsvetenskap* (FU + Fo) 2005/2006

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
13,1	3,3 (0)	3,3	10,4	5,9

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrott/Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2004 och 2005)

1-20	21-40	41-60	61-80	summa
62	53	51	-	166

Antal kandidatuppsatser

2004	2005
35	24

Självvärderingsarbetet

Framtagandet av självvärderingen har förankrats på alla nivåer inklusive studenter. Underlag har tagits fram av flera grupper, och flera personer har varit delaktiga i rapportskrivandet. Ett viktigt underlag har varit 14 SWOT-analyser genomförda av lärarlag och studenter. Underlag och rapportutkast har slutligen diskuterats vid seminarier med lärarlag, studenter och övriga representanter för högskolan.

Bedömargruppen konstaterar att självvärderingen har förankrats väl bland personal och studenter och att den ger en bra och självreflekterande bild av utbildningen.

Organisatorisk placering

Fram till juli 2006 har ämnet tillhört enheten Lek, fritid och hälsa under lärarutbildningen. Från detta datum utgör idrottsvetenskap en egen enhet vid lärarutbildningen. Den nya organisationen har genomförts efter det att enheten efter fem år skapat en tillräckligt stor verksamhet för att inneha en

självständig position i organisationen. Enheten har en stark position hos ledningen för högskolan.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

Utbildningen inom huvudämnet ges som en programutbildning benämnd idrottsvetenskapligt program 120 poäng, som leder till en kandidatexamen i huvudämnet idrottsvetenskap. Utbildningen startade vårterminen 2001. Högskolan beskriver utbildningen som en flervetenskaplig disciplin med utgångspunkt i ett samhällsvetenskapligt och kulturvetenskapligt perspektiv. Tonvikten, beroende på inriktning, ligger på pedagogik, ekonomi/juridik eller olika samhällsaspekter på idrottsutövandet. Programmet är upplagt med en tydlig anknytning till det lokala idrottslivet, näringslivet och förvaltning och har ämnesmässiga genomgående perspektiv som genus och etnicitet. Integrerad i utbildningen finns även den s.k. verksamhetsförlagda praktiken, VFT. Från hösten 2006 har högskolan gett enheten rätt att utfärda magisterexamen i idrottsvetenskap. Till hösten 2006 startar även programmet fritidsvetenskap, 120 poäng. De studenter som går idrottsläroprogrammet har inte möjlighet att ta ut en kandidatexamen i idrottsvetenskap.

Malmö högskola har skapat en intressant utbildning som specialiserat sig inom det samhällsvetenskapliga området. Lärosätet har även varit framgångsrikt med att integrera en praktik i utbildningen inom den så kallade verksamhetsförlagda tiden.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

Under det första året ges ett basår med två kurser gemensamma för alla studenter, idrottsvetenskaplig grundkurs I och II. Därefter ges valmöjligheter till tre olika inriktningar: idrottens ledarskap, idrott och samhälle samt idrottens management. Den avslutande sjuätte terminen är gemensam för alla och utgörs bland annat av examensarbete. Under terminerna tre t.o.m. fem genomförs sammanlagt åtta veckors praktik, s.k. verksamhetsförlagd tid (VFT). Inom inriktningarna idrott och samhälle samt idrottens management är kurserna samtliga på 5 poäng.

Ämnesområden som fysiologi och biomekanik utgör endast en mindre del i utbildningen. De laborativa momenten är relativt få. De moment som finns förekommer främst i inriktningen idrottens ledarskap. Ett samarbete för laborativa moment sker med fysiologen vid Lunds universitet. Engelskspråkig litteratur förekommer, speciellt inom vissa ämnesområden. Litteraturen är även relativt modern. Utöver den engelska litteraturen som finns genomförs även granskningar av engelskspråkiga vetenskapliga artiklar. Den svenska litteraturen dominerar dock.

Vetenskaplig metod ges enligt utbildningsplanen som en fempoängskurs på C-nivån.

Bedömargruppen konstaterar att Malmö högskola har skapat ett intressant program med sin samhällsvetenskapliga profil. Bedömargruppen rekommenderar dock att andelen aktuell internationellt vetenskapligt baserad litteratur bör öka. Bedömargruppen konstaterar även att de korta kursmomenten inom idrott och samhälle samt idrottens management riskerar att ge studenterna ett för översiktligt innehåll.

Pedagogik och examinationsformer

Pedagogiken och examinationsformerna är varierande. Examinationen kan ske som muntliga redovisningar, hemtentamina, gruppredovisningar samt även som traditionella tentamina och överensstämmor väl med formerna för undervisning. Inslag finns av problemorienterad undervisning vilket uppfattas som positivt av de studerande. Det förefaller dock finnas en skillnad av balansen av de olika examinationsformerna mellan de tre olika inriktningarna där vissa inriktningar har en större andel hemtentamina. Kursernas arbetsformer och examination sker i nära samverkan med studenterna. På kurserna ges vanligen betygen U, G eller VG. Vid de kurser som examineras muntligt ges vanligen inte graderade betyg.

Bedömargruppen konstaterar att examinationsformerna är varierande vilket är positivt.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

För professorer ingår 50 procent forskning i tjänsten. För lektorer ingår 20 procent forskning/kompetensutveckling samt för adjunkter motsvarande 10 procent. Ett par av lektorerna har varit framgångsrika att erhålla externa forskningsmedel och har friköpt sig för forskning motsvarande upp till 75 procent av sin tjänstgöring. Den forskning som pågår sker inom följande teman: idrott som utbildnings- och socialisationsmiljö; idrottens professionalisering och kommersialisering; idrottens reglering och rättskultur; idrott, kultur och media; idrottens rum och arenor. Dessa teman är relevanta i förhållande till studieinriktningens innehåll. Strax över hälften av undervisningen utförs dock av adjunkter som har en liten andel forskning i sin tjänstgöring. Studenterna vittnar om att lärarna med forskningsbakgrund lyckas vidareförmedla sin forskning och att den knyts an till utbildningen. Vid enheten har mycket för tjänstfullt en nättidning, www.idrottsforum.org, skapats som ger en mycket god översikt över nationell och internationell ämnesutveckling och forskning inom det samhällsvetenskapliga området. Tidningen innehåller även forskningsrön som används av lärarna vid undervisningen. En medvetenhet finns vid enheten om att man i framtiden bör skapa bättre förutsättningar för forskning samt även kunna bli delaktig i forskarutbildning.

Bedömargruppen understryker betydelsen av att forskning bedrivs vid den egna enheten för att främja en utvecklande miljö för grundutbildningen. Att doktorander deltar i undervisningen är positivt. Insikten om betydelsen av forskning finns tydligt vid enheten, och arbetet med att förstärka forskningen bör fortskrida med

oförminskad kraft. Detta gäller i hög grad adjunkternas och lektorernas forskningsandel i deras tjänstgöring. Skapandet av Idrottsforum är även ett mycket förtjänstfullt initiativ som kan få en ökande betydelse för samarbetet inom Norden.

Praktik och teori

Idrottsprogrammet vid Malmö högskola har infört en mycket intressant form av integrerad praktik i grundutbildningen, den så kallade verksamhetsförlagda tiden, VFT. Denna tid på sammanlagt åtta veckor ges i tre perioder, varje period med ett eget syfte. Praktiken genomförs under terminerna tre t.o.m. fem. En VFT-koordinator organiserar praktikplatserna som involverar ca 225 idrottsrelaterade organisationer över hela landet. Praktiken genomförs vid samma organisation. Syftet med praktiken är att den ska integreras med utbildningen som studenten bedriver och att han eller hon ska bidra med en projektuppgift. Efter de första två veckorna utvärderas praktiken för att på så sätt kunna förvissa sig om att praktiken fyller sitt syfte. Vid platsen där praktiken sker finns även en handledare. En gång/år erbjuder högskolan en handledarutbildning för de som tar emot studenterna på VFT-platserna. VFT framstår som en värdefull del av utbildningen; såväl studenter som lärare framhåller de positiva aspekterna.

Bedömargruppen konstaterar att Malmö högskola på ett unikt och mycket bra sätt lyckats att föra in en verksamhetsförlagd praktik i utbildningen.

Examensarbetet

En manual finns upprättad för examensarbetet. Introduktionen till examensarbetet börjar under termin tre, d.v.s. i samband med att B-uppsatsen på 5 poäng skall skrivas.Handledningen uppgår till sammanlagt 14 timmar, en tid som uppfattas som för kort av lärarna. Graderade betyg ges på examensarbetet. Bedömargruppen noterade att huvuddelen av examensarbetena under de två senaste åren har getts högsta betyg. Högskolan har inlett ett förtjänstfullt samarbete med GIH och Växjö universitet för att se över bedömningskriterier för examensarbeten. Det urval av examensarbeten som studerades var alla tillfredsställande med avseende på uppbyggnad, metodik och innehåll.

Bedömargruppens uppfattning är att examensarbetena uppfyller kvalitetskraven, men att man bör se över om samtliga examensarbeten med väl godkänt uppfyller kraven för högsta betyg.

Kvalitetsarbetet

Samtliga kurser genomgår en kursvärdering. Detta sker normalt via nätet i "webzone" där även resultaten publiceras och arkiveras. Utöver detta genomförs även gruppvisa samtal under kursens gång. Ett system kallat kurscykel har införts i vilken ingår förberedelse-, genomförande- och värderingsfas. I värderingsfasen ingår att återkoppla de genomförda åtgärderna till de nya studenterna på den efterföljande kursen. En kursguide skrivs inför varje kurs, ett kursarkiv finns utlagt på webben och en student- och lärarhandbok har getts

ut. En alumniverksamhet har även införts där äldre studenter bjuds in för att berätta om sina erfarenheter från utbildningen och sin yrkeskarriär. Viktiga forum för kvalitetsutveckling är programrådet (som består av de tre inriktningsansvariga), programansvarig och Utvecklingsforum. Mer akuta problem som uppkommer i undervisningen löses lätt mellan studenter och lärare. Det omgivande samhället är även involverat i kvalitetsarbetet även om deras inflytande på utbildningsplanen inte är formaliserat.

Bedömargruppen konstaterar att ett kvalitetstänkande genomsyrar arbetet vid enheten men att de ingående delarna ännu inte organiserats i ett sammanhållet system presenterat i ett styrdokument.

Lärare i grundutbildningen

Lärarkollegiet har varit mycket engagerade i utvecklandet av det relativt ny-startade programmet. En stor del av lärarna är lärarutbildade och har också genomgått högskolepedagogisk utbildning. Många av lärarna genomför bara en liten del av sin tjänstgöring inom idrottsprogrammet. Detta kan ge problem för att skapa en kontinuitet i ett sammanhållet lärarkollegium. Utbildningen har nu kommit in i en konsolideringsfas där det framtida arbetet ställs in på att, som det beskrivs, sätta tak på verksamheten i form av att utveckla forskningen. Möjligheterna till detta är dock begränsade. Interna medel kan dock skjutas till utöver de 20 procent med upp till 2,5 månader per år. Utvecklings-samtal genomförs regelbundet och en kompetensutvecklingsplan upprättas och följs upp vid varje samtalstillfälle. Studenterna vittnar om engagerade och tillgängliga lärare. De pedagogiska diskussionerna sker enligt lärarna företrädesvis på kursnivå. Hela lärargruppen träffas ungefär en gång/månad. Kvinnor saknas bland forskarutbildade och professorer. En medvetenhet finns dock om detta förhållande, och målsättningen är att det ska åtgärdas vid de kommande nyrekryteringarna.

Bedömargruppen konstaterar att kompetensen är relativt god bland lärarna och att kollegiet uppvisar ett stort engagemang för sin utbildning. En grupp lärare har varit framgångsrika att erhålla externa forskningsmedel. Dessa lärare har därmed ökat sin forskningsandel i tjänsten. Lektorer och adjunkter har dock mycket begränsade möjligheter till egen forskning. Möjligheten till detta bör öka.

Studenter

Rekrytering av studerande

Den behörighet som krävs till utbildningen är grundläggande behörighet samt Sha, MaA. För de som senare planerar att välja inriktning mot idrottens ledarskap kommer IdB, NkB (alternativt BiA, FyA, KeA) att krävas.

Till varje årskurs tas det in 60 studenter. Utbildningen har ett högt söktryck. Malmö beskrivs som en mångkulturell stad och det är högskolans ambition att underlätta för studenter från studieovana miljöer.

På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna är representerade i beslutande organ och har goda möjligheter för att ge inflytande på utbildningen. Ett av de viktigaste forumen för inflytande är det s.k. Utvecklingsforum som håller möte en gång per månad med representanter av lärare och studenter. Gruppen består av ca 20 personer och varje klass representeras av minst en student. Vidare samlas studenter i kursmöten, ca sju till åtta studenter, för att utvärdera individuella kurser.

Bedömargruppen konstaterar att enheten har väl utarbetade system för studentinflytande i vilket bl.a. Utvecklingsforum ingår.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

Enheten har mycket goda kontakter med det omgivande samhället. Utbildningen startade ursprungligen genom ett initiativ utifrån för att starta en idrottsutbildning i Malmö. Kontakterna har därefter vidareutvecklats framför allt i samband med införandet av VFT. Organisationerna ges även möjligheter till att ge synpunkter på utbildningens uppläggning. Den internationella verksamheten är högt prioriterad i enhetens målbeskrivning. Dessa kontakter är ännu idag inte starkt utvecklade, men kontakter har initierats och förväntas öka i framtiden. Inriktningen idrottens management har t.ex. planer för samarbete med Copenhagen Business School. Avtal för studentutbyte finns även med ett flertal länder. Ett mål är uppsatt att 10 procent av studenterna skall läsa minst en termin utomlands. Få gör det dock idag bl.a. med skälet att det förlänger utbildningen.

Det kanske främsta bekymret för studenterna vid Malmö högskola, liksom vid samtliga högskolor i landet som nu erbjuder motsvarande utbildning, är att en ny arbetsmarknad skall skapas för dem efter fullgjord examen. För att hjälpa studenterna med deras marknadsföring i Malmö ordnas exempelvis arbetsmarknadsdagar, karriärrådgivning och alumniportalen. Till detta kommer VFT-praktiken.

Bedömargruppen konstaterar att internationella kontakter finns, men understryker behovet av att arbetet med att bygga upp ett starkt nätverk av internationella kontakter, som innefattar student- och lärarutbyten såväl som forskningssamverkan, bör fortsätta med oförminskad kraft. Bedömargruppen konstaterar även att VFT-praktiken är ett mycket bra sätt att marknadsföra denna nya utbildning, men att högskolans marknadsföringsansträngningar tillsammans med studenterna bör fortsatt vara omfattande.

Infrastruktur

Enheten har sedan ett år tillbaka flyttat in i helt nybyggda och luftiga lokaler placerade i direkt i anslutning till Öresund och kommunikationer med Köpenhamn. I byggnaden finns även ett stort bibliotek med tillgång till datorer. Tysta läsplatser saknas dock och tillgången till grupprum verkar vara begränsad i förhållande till antalet studenter. Lokaler för idrottsutövande begränsar sig till en idrottssal för idrottslära. Dessutom hyrs ytterligare speciallokaler för idrottslära på olika platser i Malmö.

Bedömargruppen konstaterar att lokaler för praktisk idrott saknas i närområdet och rekommenderar högskolan att på sikt åtgärda denna brist.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen uppfyller kraven för kandidatexamen.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

Det har skett en snabb utveckling av den idrottsvetenskapliga utbildningen vid Malmö högskola. Orsaken till detta står att finna hos ett antal duktiga entreprenörer. Ledningsstrukturen syns även enkel och förnuftig. Enheten har vågat satsa på en samhällsvetenskaplig profil med en utbildning grundad på valmöjligheter inom tre inriktningar. Det idrottsvetenskapliga programmet med valbarhet till tre inriktningar har en tydlig anknytning till idrottsliv, näringsliv och förvaltning. Samtliga utbildningsinriktningar, med sitt innehåll av teori och samhällsvetenskap, ger goda förutsättningar till arbete efter examen. Utbildningen har varierande undervisnings- och examinationsformer. Enheten har även lyckats med att bygga in en integrerad praktikperiod som upplevs som meningsfull då den ger uppslag till ämnen för examensarbetet samt även ger förbättrade möjligheter till arbete. Man har även knutit an till den lokala och regionala miljön, både inom kommunen och idrottsrörelsen. Man har satsat på nyckelperspektiv som etnicitet och genus som är utmärkande inom område. Nättidningen Idrottsforum.org är även ett mycket gott initiativ, och tidningen har snabbt fått en viktig betydelse, även i Norden, för spridningen av frågor som rör idrottsrelaterad utbildning och forskning. Studenterna ges även goda möjligheter till inflytande bl.a. inom verksamheten för Utvecklingsforum. Alumniverksamheten är även ett mycket viktigt forum för återkoppling från tidigare studenter.

Till utvecklingsmöjligheterna hör att nu satsa ytterligare på kvaliteten i utbildningarna efter att hittills ha prioriterat att bygga upp en tillräckligt stor miljö. En medvetenhet finns tydligt om detta vid enheten. Huvuddelen av lärarna saknar dock både tid och resurser till forskning, och starkare forskargrupper behöver byggas upp. Ett antal forskare vid enheten har dock varit

lyckosamma med att erhålla externa forskningsmedel, vilket är mycket positivt. Utbildningen involverar en mycket stor grupp av lärare. En risk finns här att kärnan av en fast lärarstab blir för avgränsad. Internationaliseringen saknar en klar struktur. Den är ännu långt ifrån målet och behöver byggas ut. En större del av litteraturen bör vara internationell och vetenskapligt baserad.

En tydlig medvetenhet finns av ett kvalitetsarbete. Detta måste dock systematiseras och dokumenteras i ett gemensamt styrdokument.

Bedömargruppen ger följande rekommendationer:

- Den internationella och vetenskapligt baserade litteraturen bör öka i omfattning.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Fler lärare bör beredas möjlighet till egen forskning.
- Fler kvinnor behöver rekryteras till lektors- och professorstjänster.
- Internationaliseringen bör förstärkas.

Mittuniversitetet

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidatexamen i idrott/idrottsvetenskap. Då utbildningen, vid tidpunkten för utvärderingen, nyligen hade påbörjats hade heller inte några studenter påbörjat sitt tredje studieår. Denna utvärdering bygger därmed i hög grad på förutsättningarna för en kandidatutbildning i idrott/idrottsvetenskap.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i idrott/idrottsvetenskap* (GU) och forskarutbildning/forskning i idrott/idrottsvetenskap* (FU + Fo) 2005/2006**

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
0,3	0,5 (0)	0,3	0,9	0,2

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrott/Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2004 och 2005)

1-20	21-40	41-60	61-80	summa
31	0	2	0	33

Antal kandidatuppsatser under 2004-2005

Vid tidpunkten för utvärderingen hade inga studenter ännu ej examinerats

Självvärderingsarbetet

Självvärderingen har till största delen skrivits av en ansvarig person. Den har därefter lästs igenom av ett antal lärare som är involverade i utbildningen. Den grundutbildningsansvariga personen, grundutbildningsrådet och studenterna har därefter fått självvärderingen på remiss. Vidare har den två gånger behandlats i institutionsstyrelsen.

Bedömargruppen konstaterar att självvärderingen inte genomförts som en utvecklande process för ämnet, i vilken alla medarbetare och studenter deltagit från början.

Organisatorisk placering

Det idrottsvetenskapliga programmet ges av institutionen för hälsovetenskap som tillhör fakulteten för humanvetenskap och utbildningen ges i sin helhet vid Campus Östersund.

Av fakulteten har en ämnesföreträdare utsetts, som ansvarar för utvecklingen av ämnet och som tillsammans med övriga lärare bildar ämneskol-

legiet. Olika kurser i programmet ges av fyra olika institutioner vilka alla är representerade i ämneskollegiet.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

Sedan mitten av 1980-talet har elitskidåkare erbjudits möjligheten att kombinera högskolestudier vid den dåvarande högskolan i Östersund med sitt idrottande. Under 1990 till 1993 gavs en alpin tränarutbildning. År 1999 startades en 40-poängskurs i ”sport science”. Vidare startade år 2000 Nationellt vintersportcentrum sin verksamhet med testlaboratorier. I verksamheten ingår olika former av forskning bl.a. inom fysiologi och träningslära.

Programmet benämns idrottsvetenskapligt program och är på 120 poäng och skall leda till en kandidatexamen i huvudämnet idrottsvetenskap. Idrottsvetenskap inrättades som huvudämne på kandidatnivå den 22 juni 2004 under förutsättningen att två lektorat inrättades och tillsattes i ämnet. Vid tidpunkten för utvärderingen hade dessa tjänster ännu inte tillsatts. Inte heller fanns en fastställd utbildningsplan för det tredje året. Programmet påbörjades i och med att lärosätet fick universitetsstatus 2005 och har i hög grad kunnat upprättas tack vare den nye gästprofessorns engagemang. Programmet har stöd från universitetsledningen. Det idrottsvetenskapliga programmet är ett av sju utbildningsprogram inom den gemensamma profilen turism, idrott och upplevelseteknologi. Det idrottsvetenskapliga programmet har som mål ”att utbilda studenter med goda teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter som studenten efter utbildningen kan tillämpa i kontaktytan mellan idrottsforskning och idrottsvärlden”.

I framtiden planeras för två olika inriktningar: fysisk aktivitet och hälsa samt idrottspsykologisk inriktning. Vid tidpunkten för platsbesöket var detta fortfarande oklart.

Bedömaregruppen konstaterar att utbildningen har en intressant inriktning mot fysiologi och elitidrott. Den har därmed potential att få en unik profil i landet. Programmets akademiska profil är dock otvetydig framför allt på grund av att programmets hela utbildningsplan ännu inte var fastställd vid tiden för denna utvärdering. Omgående måste innehållet i hela programmet planeras färdigt.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

På A-nivå ingår humanbiologi, psykologi, träningslära, nutrition och biomekanik. På B-nivå ingår idrott och hälsa samt didaktik. På C-nivå ingår arbetsfysiologi, ytterligare nutrition samt omgivningsfysiologi. För sista året (C-nivå) gäller, enligt nuvarande utbildningsplan, 30 poäng valbara kurser och 10 poäng examensarbete. Utbildningsplanen för programmet är delvis ofullständig och det sista året är ännu inte färdigplanerat. Planer finns på att lägga in tränarskap, vetenskaplig teori och metod samt fördjupningskurs inom idrottsvetenskap under det avslutande året. Det är dock oklart exakt vilka kurser

studenterna kommer att kunna välja bland. Examensarbetena kommer att handledas av nuvarande lektor samt den professor och den lektor som kommer att anställas samt ytterligare fem disputerade personer som är anställda vid Mittuniversitetet eller Folkhälsoinstitutet i Östersund.

Kurs i vetenskaplig metod saknas enligt utbildningsplanen.

Internationell forskningsbaserad litteratur finns till viss utsträckning, speciellt inom fysiologi.

Den humanbiologiska inriktningen är tydlig, dock saknar utbildningen ett samhällsvetenskapligt perspektiv. Profilen hälsa behöver förstärkas och förtydligas. Institutionen vill lägga till tränarskap under det tredje året. Innehållet i det tredje året kräver då först en grundlig planering. Omfattningen av internationell vetenskapligt baserad litteratur bör öka. Kursplanerna är ofullständigt skrivna och saknar akademisk tydlighet. Titlarna på kurserna är många gånger felaktiga jämfört med vad kurserna innehåller. Det saknas kurs i vetenskaplig metod.

Pedagogik och examinationsformer

Under det första året genomförs den mesta undervisningen som föreläsningar. Antalet undervisningstimmar är dock mycket begränsat: tre timmar per vecka under vissa perioder, sex till sju timmar i genomsnitt per vecka. Kurserna har även moment med övningar i smågrupper och seminarier. På vissa kurser gör studenterna egna hemarbeten. En tregradig betygsskala tillämpas på alla kurser. Examinationen är traditionell med i huvudsak skriftlig tentamen och ibland med nätbaserad hemtentamen.

Bedömaregruppen anser att studenterna har uppseendeväckande få undervisningstimmar per vecka. Examinationsformerna bör vara mer varierade.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

Institutionen anger att en doktorand och några lärare med egen forskning inom humanbiologi och psykologi medverkar i utbildningen och därmed utgör en brygga mellan forskning och utbildning. Tanken är att andelen vetenskapliga artiklar skall öka ju längre man kommit i utbildningen.

Bedömaregruppen konstaterar att en del av lärarna har forskningsbakgrund, men relevansen av dessa kunskaper för idrottsämnet kan inte sägas vara stark. Det finns humanbiologisk forskning som är relevant för undervisningen, men kopplingen av denna till grundutbildningen kan förbättras. Den psykologiska forskningen är för lite relaterad till idrottsämnet. Lärarna bör även få bättre möjlighet till forskning för att på ett bättre sätt kunna forskningsanknyta grundutbildningen.

Praktik och teori

Under det första året dominerar den teoretiska undervisningen. Fältstudier förekommer men inte i någon högre grad. En organiserad praktik i samhället saknas.

Andelen praktik i undervisningen måste ökas med den inriktning utbildningen har. Dessutom bör en organiserad praktik i samhället införas.

Examensarbetet

Eftersom utbildningen startade hösten 2005 har ännu inga examensarbeten genomförts.

Kvalitetsarbetet

Kursvärderingar genomförs på alla kurser via nätbaserat system, men svarsfrekvensen är endast ca 30 procent. I ämneskollegiet diskuteras kvalitetsfrågor och därefter skickas kursvärderingar till institutionsstyrelsen enligt rutiner som finns vid institutionen. Det omgivande samhället har inget egentligt inflytande på utbildningens utformning eller kvalitetssäkring.

Bedömaregruppen anser att en högre andel studenter måste genomföra kursvärderingarna och att de måste få återkoppling på resultatet från dem. Institutionen visar på en kvalitetsmedvetenhet men har inte skapat ett utvecklat system för kvalitetssäkring som finns presenterat i ett styrdokument. Det saknas goda mötesplatser för diskussion av kvalitetsförbättringar under pågående kurser, efter kurser och för hela programmet.

Lärare i grundutbildningen

I dagsläget arbetar endast en lektor (ämnesföreträdare) heltid med programmet, en doktorand undervisar 10 procent av sin heltidstjänst och en gästprofessor arbetar 25 procent med programmet. Övriga lärare inom ämneskollegiet undervisar i mindre omfattning av sin tjänst inom programmet. Några av dessa är anställda vid institutionen för hälsovetenskap.

Det idrottsvetenskapliga ämnet kommer att förstärkas med en lektor och en professor innan 2006 års utgång. Dessutom kommer en doktorand- och en forskarassistenttjänst att utannonseras under läsåret 06/07.

De tre andra institutionerna som är delaktiga i programmet bidrar tillsammans med en professor och två lektorer. Av kollegiet har fyra erhållit externa medel för forskning i sin tjänst. Däremot är forskningsutrymmet för vissa lärare litet. Få kvinnor ingår i ämneskollegiet.

Lärarna har avsatt tid i sin tjänsteplanering med ca 5 till 15 procent för egen kompetenshöjning. Tiden skall användas till pedagogisk utveckling och till fördjupning av ämneskunskaper.

Prefekt har utvecklingssamtal med programansvariga en gång per år. Övriga lärare har medarbetarsamtal med närmaste chef en gång per år.

Bedömaregruppen anser att det finns alltför få lärare i utbildningen. Detta kommer delvis att avhjälpas när nyrekryteringarna är färdiga, men utbildningen kommer även i framtiden att vara starkt beroende av lärare från andra institutioner som inte har en direkt koppling till idrottsvetenskap. Institutionen bör även skapa bättre möjlighet till ett forskningsutrymme för lärarna. Mötesplatser för lärarkollegiet måste även förbättras för att skapa grupp känsla.

Studenter

Rekrytering av studerande

Förkunskapskravet för tillträde till utbildningen anges som grundläggande behörighet. Frågan har dock väckts om att höja förkunskapskraven, t.ex. i matematik.

Till hösten 2005 var det 114 förstahandssökande till de 30 platserna i det idrottsvetenskapliga programmet.

Ungefär hälften av programmets studenter är aktiva i olika idrotter, varav flera på elitnivå. Den andra hälften är motionärer eller före detta aktiva idrottare. Könsfördelningen är jämn på programmet.

På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är bristfällig och ses inte som tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna är representerade i ämneskollegiet och i institutionsstyrelsen. Institutionen har dock svårt för att rekrytera studenter till de beslutande organen vilket delvis förklaras med att studenterna är få till antalet. Studenterna är inte organiserade i en egen förening.

Bedömargruppen konstaterar att lärosätet bör införa åtgärder för att förstärka studenternas inflytande på utbildningen. Studenterna bör även uppmuntras till att skapa en egen organisation inom idrottsämnet.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

Ännu har inget studentutbyte skett med andra lärosäten. Ett ERASMUS-utbyte av lärare med ett universitet i England har skett inom idrottspsykologi. Vidare har kontakter tagits med andra lärosäten i Norden, men etablerade samarbeten saknas ännu. Kontakter finns med lokala och regionala idrottsorganisationer, och samtal förs med bl.a. Sveriges olympiska kommitté om olika projekt. Tillgång finns även till Nationellt vintersportcentrum där forskningsverksamhet sker kring uthållighetsidrotter.

Bedömargruppen anser att omvärldskontakterna behöver förstärkas både nationellt och internationellt, avseende undervisning och forskning. Det talas mycket om samarbeten med lokala och regionala idrottsorganisationer men väldigt lite har hittills genomförts av dessa kontakter. Det nationella vintersportcentrumet är även en utmärkt möjlighet för en verksamhetsanpassad utbildning. Hittills har dock detta centrum ännu inte kommit utbildningen eller studenterna till del.

Infrastruktur

Institutionen för hälsovetenskap har en god localsituation. Campus Östersund ligger i centralt belägna tidigare regementsbyggnader, som byggts om till utbildningsmiljö. Campus har även kompletterats med ett modernt bibliotek. På campus ligger ett fysiologiskt laboratorium (Nationellt vintersportcentrum) som skall tas över av Mittuniversitetet i januari 2007. Ytterligare två laboratorier kommer att användas inom programmet under de kommande åren: VR-laboratoriet (virtuell verklighet) och psykologiskt laboratorium.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen hade vid tidpunkten för utvärderingen endast pågått ett år. Gruppen kan därmed endast utvärdera förutsättningen för att ge en utbildning som leder till en kandidatexamen i ett huvudämne, idrott/idrottsvetenskap. För att klara den uppgiften krävs att lärosätet sätter samman en fullständig utbildningsplan för alla tre år, att man tillsätter flera lärartjänster, enligt de planer som presenteras i självvärderingen, samt att man rekryterar fler studenter till programmet.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

Idrottsutbildningar har länge funnits i Östersund, och med gästprofessorns engagemang har det resulterat i att universitetet inrättat ett idrottsvetenskapligt program. Programmet har stöd från universitetsledningen, och det finns även ett lokalt och regionalt intresse från idrottsorganisationer även om dessa inte spelat en betydande roll hittills. Ett bra samarbete finns även med andra institutioner och fakulteter. Goda förutsättningar finns därmed för att ge en idrottsutbildning, bland andra med dess geografiska placering, bra lokaler och det nationella vintersportcentrumet som är unikt i landet. Dessutom är utbildningen populär vilket visar på en efterfrågan inom den inriktning programmet har. I universitetets profil mot turism, idrott och upplevelseteknologi passar även idrottsvetenskap väl in.

Bedömargruppen ifrågasätter dock starkt att man startat ett program som inte är färdigplanerat och som inte har tilldelats nog med resurser, framförallt tjänster.

Som ämnesföreträdare har man rekryterat en ung kompetent person. Då ett mycket stort ansvar ligger på denna person blir utbildningen sårbar. Utbildningen är även sårbar på grund av att det är få studenter som läser programmet.

Utbildningen är upplagd som en yrkesinriktad tränarutbildning. Om man önskar detta måste de praktiska delarna i utbildningen utvidgas (laboratorieövningar, test m.m.) och praktiken ute i samhället öka avsevärt, samt hela

utbildningen breddas ämnesmässigt mot samhällsvetenskap. Om man vill ha med hälsa i profilen måste den delen förstärkas i utbildningen. Som planerna idag ser ut är tränarskapsdelen för liten för att ha någon tyngd i ett framtida arbete som tränare.

Det är något låg nivå på kursinnehållet, och internationell forskningsbaserad litteratur saknas nästan helt.

Bedömaregruppen ger följande rekommendationer:

- En utbildningsplan bör snarast fastställas för hela utbildningen.
- Utbildningen måste ges en tydligare profil.
- Den internationella forskningsbaserade litteraturen bör öka i omfattning.
- En organiserad praktik i samhället bör föras in i utbildningen.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Universitetsledningen måste satsa på att utöka lärarkåren samt öka undervisningstiden.
- Lärarna skall beredas större möjlighet till egen forskning.
- Internationaliseringen bör öka.
- Samverkan med det omgivande samhället behöver utvecklas.

Växjö universitet

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidatexamen i idrottsvetenskap. Vid tidpunkten för utvärderingen var en ansökan om rätt att utfärda magisterexamen under behandling.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i Idrottsvetenskap* (GU) och forskarutbildning/forskning i idrott/idrottsvetenskap* (FU + Fo) 2005/2006**

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
13,5	4,4 (0,2)	0,8	11,5	3,4

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrott/Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2004 och 2005)

1–20	21–40	41–60	61–80	summa
74	37	48	3	162

Antal kandidatuppsatser

2004	2005
19	64

Självvärderingsarbetet

Flera grupper har tagit fram underlag till självvärderingen. Studenter har även deltagit i detta arbete och de har själva utsett sina representanter till dessa arbetsgrupper. Underlagen från grupperna har använts till sammanställningen av självvärderingen som gjorts av två personer. Rapporten har därefter diskuterats i lärarkollegiet, i grundutbildningsnämnden samt i institutionsstyrelsen. Förbättringsåtgärder har redan påbörjats som ett resultat av vad som framkommit av självvärderingen.

Bedömargruppen konstaterar att självvärderingen har förankrats väl bland personal och studenter.

Organisatorisk placering

Idrottsvetenskap sorterar som disciplin under fakultetsnämnden för humaniora och samhällsvetenskap. Idrottsvetenskap utgör en av fyra avdelningar inom institutionen för pedagogik. Varje avdelning leds av en biträdande prefekt.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

Idrottsvetenskap ges som en programutbildning, coaching och sport management (CSM) 120 poäng, som leder till en kandidatexamen inom huvudämnet idrottsvetenskap. Växjö universitet var först i landet med denna utbildning som startade höstterminen 2001 och tre kullar har hittills examinerats från utbildningen. Verksamheten har haft en snabb expansion från 6 till 28 anställda på fem år. Utbildningen har en samhällsvetenskaplig inriktning, och den beskrivs som en generalistutbildning med sin breda inriktning. Den präglas i hög grad av den breda ämneskompetens som lärarna besitter med bakgrund inom företagsekonomi, historia, juridik, nationalekonomi, medie- och kommunikationsvetenskap, pedagogik, psykologi och sociologi. En revidering pågår för närvarande av programmet där förslag diskuteras om att införa tre olika inriktningar: idrott, hälsa/fitness, äventyr/friluftsliv. Idrottsvetenskap planeras också som inriktning inom två master/magisterprogram inom ämnena ledarskap eller pedagogik. En aktuell frågeställning vid avdelningen är hur man på ett gediget sätt skall kunna förstärka den vetenskapliga miljön.

Möjligheten finns även att ta ut en kandidatexamen i huvudämnet idrottsvetenskap från lärarprogrammet idrott och hälsa genom ett avslutande examensarbete på 10 poäng.

Ca 60 procent av de studenter som tar en kandidatexamen i idrottsvetenskap kommer från CSM-programmet, övriga kommer från lärarprogrammet.

En kurs på D-nivå har införts med start höstterminen 2005. En ansökan om rättighet till magisterexamen var under behandling vid tillfället för platsbesöket. Magisterrättigheter erhöles 16 januari 2007.

Kurser inom idrottsvetenskap ges även till polisutbildningen vid universitetet.

Bedömargruppen konstaterar att kandidatprogrammet har en intressant inriktning med sin profil inom ledarskap och organisation. Det har även en god grund som är påbyggbar till en högre nivå. Men om detta skall lyckas krävs mer resurser, framför allt behöver lärarnas möjlighet till forskning förbättras.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

Programmet för coaching och sport management följer en fast utbildningsplan utan valmöjligheter till alternativa inriktningar. För de studerande på lärarprogrammet finns möjlighet till val genom ett visst utbud av fristående kurser. En D-kurs ges även, som tio studenter gick vid tillfället för utvärderingen.

Externa föreläsare bjuds in. Hela kurser har givits på engelska. Litteraturen är mestadels på svenska. Vissa av kursböckerna återkommer i flera kurser.

Vetenskaplig metod ges enligt utbildningsplanen som en fempoängskurs på C-nivån.

Bedömargruppen rekommenderar att andelen internationell vetenskapligt baserad litteratur ökar.

Pedagogik och examinationsformer

Pedagogiken och examinationsformerna är varierande enligt en medveten strävan mot detta. Seminariet beskrivs som en viktig undervisningsform där innehållet blir föremål för kritisk reflektion. Studenternas egna skrivande förs fram som viktigt för kunskapsutvecklingen. Undervisningen organiseras i arbetslag vilket underlättar såväl utbildning som examination. Momenten som behandlar coaching består även av praktisk examination som examineras kontinuerligt. Samtliga kurserna ges betygen U, G eller VG.

Bedömargruppen konstaterar att undervisnings- och examinationsformerna har en stor variation vilket är positivt.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

En forskningsanknytning av grundutbildningen beskrivs nyligen ha förbättrats genom utarbetandet av kompetensnivåer för att förstärka progressionen inom lärarutbildningens kurser. Denna förstärkning av kursernas progression planeras även att genomföras inom CSM-programmet. Genom förstärkningen av en progression beskriver avdelningen att man tillämpar ett vetenskapligt arbetssätt som bl.a. innefattar att kunna läsa och kritiskt granska vetenskapliga artiklar. Studenterna vittnar även om att granskningen av vetenskapliga artiklar och författandet av rapporter och examensarbeten är det främsta sättet för att få forskningsanknytning.

Ett fåtal av lärarna är disputerade. Uppskattningsvis en fjärdedel av den undervisning som sker genomförs av disputerade lärare.

Bedömargruppen konstaterar att arbetet med att förstärka progressionen i lärarutbildningen är positivt och att även CSM-utbildningen i samband med den revidering som sker av programmet bör bli föremål för samma översikt. Bedömargruppen understryker dock behovet av att en långt större andel av lärarna bör vara disputerade för att på ett bättre sätt också kunna forskningsanknyta grundutbildningen.

Praktik och teori

En organiserad praktik i samhället saknas i CSM-programmet. En orsak till detta beskrivs som att en oro har funnits att göra utbildningen för praktisk. Avdelningen försöker nu finna en lämplig form för praktikanknytning med en modell som passar förutsättningarna som finns för den egna utbildningen och närmiljön till Växjö. Ett sätt att skapa detta beskrivs vara genom att knyta an den teoretiska utbildningen till studenternas egna organiserade idrottsverksamheter.

Bedömargruppen konstaterar att de teoretiska momenten i CSM-programmet bör knytas an till en organiserad praktik i samhället.

Examensarbetet

Studenterna har tidigt blivit inskolade i uppsatsarbeten vilket kommer studenterna till nytta i det avslutande examensarbetet. Studenterna vittnar om att

de får en god handledning och att strukturen är tydlig. Varje student erhåller sammanlagt 25 timmar för handledning.

Graderade betyg ges för examensarbetet. Växjö universitet har inlett ett förtjänstfullt samarbete med GIH och Malmö högskola för att se över bedömningskriterier för examensarbeten. En fortsättning av detta arbete uppges ligga på dagordningen.

Bedömargruppen konstaterar att det urval av examensarbeten som studerades samtliga hade en väl uppbyggd struktur.

Kvalitetsarbetet

Samtliga kurser skall genomgå en kursvärdering vilket görs skriftligen efter avslutandet av varje kurs. Studenterna tycks vara mycket motiverade till detta även om en återkoppling av resultaten till dem inte sker regelbundet. Möjlighet ges även till en muntlig kursvärdering, för dem som önskar detta. Efter varje år sker en utvärdering av hela programmet. Aktörer utanför den egna institutionen, t.ex. representanter från det omgivande samhället, deltar inte i ett organiserat kvalitetsarbete. En alumniverksamhet är under uppbyggnad. Tidigare kullar som examinerats från programmet har inbjudits till uppföljningsträffar, då programmets innehåll har diskuterats.

Bedömargruppen kan konstatera att kvalitetsarbetet i hög grad avgränsar sig till kursvärderingarna samt till den årliga utvärderingen av utbildningen. Resultaten av kursvärderingarna bör regelbundet återkopplas till studenterna. Bedömargruppen saknar ett mer genomgripande och systematiskt kvalitetsarbete som är presenterat i ett styrdokument. Fler aktörer, bl.a. från det omgivande samhället, bör även involveras i ett systematiskt kvalitetsarbete. Ett gott exempel är dock det inledande samarbetet med GIH och Malmö högskola för utarbetandet av gemensamma kriterier för examensarbeten.

Lärare i grundutbildningen

Det stora lärarkollegiet som uppgår till drygt 35 lärare är engagerade i grundutbildningen. Lärarna representerar ett brett spektrum av ämnesområden. En viss del av lärarna har lärarexamen och några av dem har en delad tjänst med andra arbetsgivare, t.ex. som idrottslärare. Lärarna vittnar om att detta berikar verksamheten vid lärosätet. Endast cirka en tredjedel av lärarna är dock disputerade, och de som har en doktorsexamen eller högre har detta i ett annat ämne än idrottsvetenskap. Lärarnas möjlighet till forskning avgränsar sig till det lokala avtalet för kompetensutveckling som ger 10 procent till adjunkter och 20 procent till lektorer. Externa medel för forskning är mycket begränsade. Med ett undantag saknas kvinnor bland forskarutbildade och professorer.

Utvecklingssamtal med personalen genomförs årligen.

Bedömargruppen konstaterar att det finns en relativt god kompetens i lärarkåren. Lärarnas möjligheter till egen forskning är dock alldeles för begränsad. Lärarkollegiet bör söka en samverkan med andra forskande institutioner för att på

så sätt skapa en större forskningsmiljö. Ansträngningar behöver även göras för att söka externa forskningsmedel.

Studenter

Rekrytering av studerande

Följande behörighet krävs till programmet. Förutom grundläggande behörighet gäller för särskild behörighet D.1: -matematik: A eller 1 årskurs HSENTTe eller årskurs 2. –samhällskunskap: A eller årskurs 2 från tvåårig linje eller minst 2 åk å treårig linje eller etapp 2. Betygskravet från programgymnasiet är alltid lägst godkänt, från linjegymnasiet alltid lägst 3. Ett förkunskapskrav för att bli antagen till CSM-programmet är att man har minst två års dokumenterad erfarenhet som ledare/tränare eller egen erfarenhet av idrott i kvalificerade sammanhang. Detta förkunskapskrav kommer att höjas till tre år.

Till CSM-programmet tas det in 35–40 studenter. Utbildningarna har bland de högsta söktrycken vid universitetet. Regionen runt Växjö beskrivs som ett område med stort intresse för idrott vilket beskrivs vara en orsak till det höga söktrycket. Studenternas höga prestationsförmåga förklaras även med det höga söktrycket. En majoritet av de studerande på CSM-programmet är idag manliga. För att öka antalet kvinnliga studenter övervägs att öka innehållet av fitness/hälsa i programmet.

På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är något svårfunnen och bör uppdateras, men ses som tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna är formellt representerade i beslutande organ. Studenternas närhet till lärarna och att dessa alltid har dörren öppen beskrivs som den viktigaste formen för studentinflytande. Studenterna vittnar även om att de har mycket goda kontakter med sina lärare. De studerande inom idrottsvetenskapen ingår dels i PEDAL, som är lärarstudenternas särskilda utbildningsorganisation, dels i en nystartad egen förening för CSM-studenterna. Institutionen har även ett system för mentorer där en lärare regelbundet träffar en grupp på fem till sex studenter under hela utbildningen.

Bedömargruppen konstaterar att systemet med mentorskap är ett mycket gott initiativ.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

För CSM-programmet saknas en organiserad praktik i samhället inom utbildningen. Det omgivande samhället har heller ingen direkt eller formell påverkan på utbildningen. Däremot har en gästprofessor det direkta ansvaret

för att utveckla kopplingen till idrottsrörelsen. Detta görs på såväl lokal, regional, nationell som internationell nivå. Dessutom har många lärare direkta relationer till idrottsrörelsen eller skolan. En marknadsföring av utbildningen sker inte i någon större omfattning till det omgivande samhället. Detta ansvar läggs i hög grad över på studenterna själva.

Studenterna uppger att de blir stöttade till att genomföra delar av sin utbildning utomlands. Avtal med utländska lärosäten finns, vilket innebär att platser finns tillgängliga för dem som önskar genomföra ett utbyte. Möjligheten utnyttjas även av studenterna. Vid det egna lärosätet kan även hela kurser ges på engelska för att ge möjlighet att få utländska studenter till Växjö. Avdelningen har även etablerat kontakt med en så kallad kritisk vän, som är en världsledande forskare från USA inom sport management. Även lärarutbyten förekommer i viss omfattning.

Bedömargruppen konstaterar att det omgivande samhället på ett bättre sätt behöver involveras i arbetet med att utveckla utbildningen. Detta arbete är speciellt av vikt för att se till att en arbetsmarknad finns för de utexaminerade studenterna. Ansvaret för detta läggs i dag i hög grad på studenterna själva. Ett uttalat engagemang finns för internationalisering och visar på flera intressanta kontakter, bl.a. med den kritiske vännen. Goda möjligheter finns även för internationellt utbyte både för studenter och för lärare. Nätverket behöver dock fortsätta att utvecklas vidare, t.ex. inom Erasmus, och framför allt behöver de internationella kontakterna inom forskning stärkas.

Infrastruktur

Enheten är mycket väl försedd med utmärkta lokaler och platser för olika former av idrottsaktiviteter. Det nybyggda biblioteket fungerar både som en mötes- och arbetsplats för studenterna. En god tillgång finns även på grupp- rum och datorsalar för enskilda studier. Campusområdet skapar även en god gemenskap med samtliga studenter.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen uppfyller kraven för kandidatexamen.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

Bedömargruppen konstaterar att CSM-programmet har en tydlig profil med sin fasta utbildningsplan, och utbildningen drar nytta av ett bra tvärinstitutionellt samarbete. Utbildningen vilar på ett engagerat lärarlag med ämnesmässig bredd och ett bra system finns med lärarmentor. Utbildningen har varierande undervisnings- och examinationsformer. Ett mycket bra initiativ

är det inledande samarbetet med två andra lärosäten för gemensamma bedömningskriterier för examensarbeten. Utbildningen har även goda förutsättningar med moderna och väl anpassade lokaler och utrustning. Utbildningen är belägen i ett campusområde som underlättar kontakten med övriga studenter vid universitetet.

För att skapa bättre förutsättningar för en ämnesutveckling av idrottsvetenskapen behöver dock forskningen byggas ut vid avdelningen. Förutsättningarna för detta missgynnas av att ett fåtal av lärarna har möjlighet att bedriva forskning. Dels för att en låg andel av dem är disputerade, dels för att externa forskningsmedel saknas. En medvetenhet finns om detta, men bedömargruppen saknar helt åtgärdsplaner för att komma tillrätta med denna problematik. Lärarkollegiet är mycket stort med flera deltidsanställda lärare. En risk finns här att kärnan av en fast lärarstab blir för avgränsad.

Till den teoretiska CSM-utbildningen bör även en organiserad praktik i samhället knytas. Representanter från det omgivande samhället behöver även knytas till utbildningen.

Avdelningen är på god väg med det internationella arbetet men har ännu en bra bit kvar till målet. En större del av litteraturen bör vara internationell och vetenskapligt baserad.

Kvalitetsarbetet sker inte med utgångspunkt från ett mer genomgripande och systematiserat sätt som är presenterat i ett gemensamt styrdokument.

Bedömargruppen ger följande rekommendationer:

- Andelen internationell vetenskapligt baserad litteratur bör öka.
- En organiserad praktik i samhället bör föras in i utbildningen.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Alla lärare bör på sikt beredas möjlighet till egen forskning.
- Fler kvinnor behöver rekryteras till lektors- och professorstjänster.
- Internationaliseringsarbetet har påbörjats men bör ytterligare stärkas.
- Samverkan med det omgivande samhället behöver utvecklas.

Örebro universitet

Föreliggande utvärdering avser utbildningen till kandidat- och doktorsexamen i idrott. Utbildning till magisterexamen erbjuds vid lärosätet först från hösten 2006.

Basfakta

Summan av tillsvidareanställda** lärare på helårsbas vid lärosätet, samt tjänstefördelning inom grundutbildning i Idrott* (GU) och forskarutbildning/forskning i Idrott* (FU + Fo) 2005/2006

Adjunkter	Lektorer (därav doc.)	Professorer	GU	FU + Fo
13,8	1,0 (1,0)	1,2	8,0	5,5

* eller andra direkt närbesläktade ämnen relevanta för utbildningsmiljön i Idrott/Idrottsvetenskap.

** gästprofessorer är medräknade men ej timanställda eller vikarier

Antal helårsstudenter (medelvärde från 2005 och 2005)

1-20	21-40	41-60	61-80	summa
151	73	11	0	235

Antal forskarstuderande med minst 50 procent aktivitet, vt 2006

Kvinnor	Män
5	9

Antal kandidatuppsatser

2004	2005
4	14

Antal licentiat- och doktorsexamina under 2004-2005

Inga licentiat- eller doktorsexamina har ännu examinerats från lärosätet

Självvärderingsarbetet

Två utkast, ett för grundutbildningen och ett för forskarutbildningen, har tagits fram av två ansvariga personer. Utkasterna har diskuterats med personal, studenter och doktorander vid olika mötestillfällen. Institutionsstyrelsen har därefter fått möjlighet att ge synpunkter som inarbetats i det slutgiltiga dokumentet.

Bedömargruppen konstaterar att självvärderingen har förankrats väl bland personal och studenter och att den ger en bra bild av utbildningen.

Organisatorisk placering

Ämnet idrott inrättades 2000 som huvudämne vid Örebro universitet, ett år efter det att lärosätet fick universitetsstatus. Sedan 2001 är ämnet även inrättat som forskarutbildningsämne. Ämnet har sin tillhörighet till fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Efter en organisatorisk förändring i juli 2005 fick ämnet sin placering vid hälsovetenskapliga institutionen. Universitetet har ett unikt delat ekonomiskt ansvarsområde där fakultetsnämnden har ansvar för medlen till forskarutbildning och forskning medan institutionsstyrelsen har ansvar för medlen till grundutbildningen. Fakultetsnämnden har även ett gemensamt ansvar för kvaliteten av både grund- och forskarutbildningen.

Universitetet står nu inför en ny genomgripande omorganisation med bildandet av fem nya fakulteter. I denna organisation kommer fakulteterna att ha ett övergripande ansvar samt att fördela medel för såväl grund- som forskarutbildningen. Ämnets placering i denna nya organisation är under utredning. Starka önskemål har från ämnets och institutionens sida framförts gällande en begäran om delad fakultetstillhörighet med fakulteten för medicin, naturvetenskap och teknik, men denna har inte hörtsammats av universitetets ledning

Bedömargruppen understryker behovet av att institutionen får en organisatorisk placering som kan stärka dess verksamhet. Ett formaliserat samarbete över fakultetsgränserna saknas vilket snarast bör byggas upp.

Grundutbildning och undervisning

Ämnets profil/inriktning

Vid institutionen ges ett program, management in sport and recreation (MSR) på 120 poäng, som leder till en kandidatexamen i huvudämnet idrott. Programmet är ett s.k. fritt program och har en rekommenderad studiegång som dock inte behöver följas. Friheten till eget val följer den profil Örebro universitet har att just tillhandahålla utbildning med stor valfrihet för studenterna.

Vid institutionen ges även spa-programmet som är en 80 poängs utbildning som leder till högskoleexamen.

Förutom de kandidater som examineras vid MSR-programmet så kan kandidatstudenter komma från lärarprogrammet och även spa-programmet. Cirka hälften av studenterna kommer i praktiken från lärarprogrammet, därefter från MSR och spa i nämnd ordning.

Kurser ges även på D-nivå. Enligt ett beslut från rektor skall dock inte magistrar examineras vid institutionen. I stället är målsättningen att en examen på denna nivå inom en nära framtid skall genomföras som en master-utbildning.

En arbetsgrupp har sedan 2005 arbetat på att utveckla idrottsutbildningarna vid universitetet. En målsättning som fördes fram var att ett framtida

utökad utbildningsuppdrag borde ligga inom ramen för idrottslärarprogrammet.

Bedömargruppen konstaterar att MSR-utbildningen med sin valbarhet har ett flexibelt förhållande till arbetsmarknaden med möjligheten till specialiseringar inom olika områden. Å andra sidan krävs en tydligare profilering av ämnet för att kunna skapa en innehållsmässig kärna. Det fria upplägget gör att man förlorar ett stort antal studenter som kan ta en examen i idrott.

Utbildningens innehåll och kurslitteratur

MSR-programmet har i huvudsak ett teoretiskt upplägg. Programmet är ett s.k. öppet program med en obligatorisk inledande A-kurs på 20 poäng. Därefter finns en rekommenderad studiegång vilket leder till en kandidatexamen i idrott med inriktning mot *management in sport and recreation*. I denna studiegång ingår moment som medie- och kommunikationsvetenskap, rättsvetenskap och företagsekonomi. Cirka hälften av studenterna väljer denna rekommenderade studiegång. Resterande studenter fortsätter att läsa kurser efter eget val och tar då en examen i ett annat huvudämne beroende på valet av fördjupningsämne. På A och B-nivån har alla kurser en tydlig inriktning mot idrott. På A-nivån har MSR-programmet en egen kurs som är särskild från lärarprogrammets kurs. Kurs i vetenskaplig metod och statistik ges redan på A-nivån och fortsätter på B- och C-nivån. Den litteratur som används är relevant och har även internationella inslag framför allt på A-nivån inom fysiologi, psykologi och samhällsvetenskap. Viss litteratur återkommer på flera nivåer under utbildningen.

Vetenskaplig metod och statistik ges enligt utbildningsplanen som en trepoängskurs på A-nivån, en fempoängskurs på B-nivån och en tiopoängskurs på C-nivån.

Bedömargruppen konstaterar att många moduler på MSR-programmets andra och tredje år består i huvudsak av kurser inom ekonomi och management och har inte idrott som ett specifikt mål. Detta kan vara både en svaghet och styrka. Internationell forskningsbaserad kurslitteratur bör förstärkas på B- och C-nivån.

Pedagogik och examinationsformer

En blandning finns mellan individuell tentamina, gruppexamination, hemuppgifter, projektuppgifter och muntlig presentation. Vissa praktiska övningar ingår även. En tregradig betygsskala används vid samtliga examinationsformer utom för de praktiska övningarna.

Bedömargruppen konstaterar att undervisnings- och examinationsformerna är varierande vilket är positivt.

Forskningsanknytning av grundutbildningen

En forskningsanknytning beskrivs ske genom användning av aktuell litteratur samt vid de tillfällen då forskande lärare och doktorander undervisar. Att undervisning genomförs av doktorander är givetvis positivt. Detta sker bl.a.

inom idrottspsykologi. Möjligheten till forskning bland lärarna begränsar sig dock till ett fåtal lärare.

Bedömargruppen understryker behovet av att en betydligt större andel av lärarkåren skall kunna vara forskningsaktiv för att på ett bättre sätt knyta an aktuell forskning till grundutbildningen. Lärosätet bör i högre grad än idag kunna dra nytta av sin forskarutbildning för att i högre grad forskningsanknyta grundutbildningen.

Praktik och teori

Praktiska moment förekommer i liten omfattning inom MSR-programmet och en organiserad praktik i samhället saknas.

Bedömargruppen konstaterar att en organiserad praktik i samhället saknas i utbildningen och att former för detta bör skapas.

Examensarbetet

Genomförandet av examensarbetet har ett bra upplägg.Handledningen uppgår till sammanlagt 28 timmar, och kan förekomma både enskilt och i grupp. Graderade betyg ges på examensarbetet.

Det urval av examensarbeten som bedömargruppen tog del av var alla tillfredsställande med avseende på uppbyggnad, metodik och innehåll.

Kvalitetsarbetet

Samtliga kurser skall genomgå en kursvärdering med därpå följande återkoppling av resultatet till studenterna. En annan form av kvalitetsarbetet som lyfts fram är systemet med de s.k. utbildningsbevakarna. Utbildningsbevakarna är studentrepresentanter som fungerar som språkrör för studenterna angående olika utbildningsaspekter. Utbildningsbevakarna har möte en gång per termin med representanter från de olika utbildningarna. Det övriga kvalitetsarbete som nämns är arbetet med kursplaner, fakultetens arbete med utbildningsplaner samt eget utvecklingsarbete. Det omgivande samhället och näringslivet saknar inflytande på utbildningens innehåll. En alumniverksamhet är under uppbyggnad.

Bedömargruppen kan konstatera att en kursvärdering inte alltid sker efter varje kurs och att återkopplingen inte fungerar på ett regelbundet sätt. Bedömargruppen saknar ett mer genomgripande och systematiskt kvalitetsarbete som är presenterat i ett styrdokument. Fler aktörer, bl.a. från det omgivande samhället, bör även involveras i ett systematiskt kvalitetsarbete.

Lärare i grundutbildningen

Lärarna visar ett stort intresse och engagemang för sitt arbete. De upplever att gruppen har ett gott arbetsklimat och att de har goda kontakter med sina studenter. Lärarkårens sammansättning består till den övervägande delen av odisputerade adjunkter. Lärarna som undervisar kommer från båda fakultetsnämnder. Två professorer och fyra lektorer finns inom idrottsämnet. En

olycklig omständighet har varit att den ena professorn sedan tre år tillbaka har varit frånvarande från institutionen p.g.a. tjänstledighet för utlandstjänstgöring. När denne professor nu återvänt kvarhåller han endast 20 procents tjänstgöring. Under denna tid har professuren varit obesatt. Den är dock nu under utlysning och förväntas bli tillsatt under nästkommande år. En annan omständighet har varit att en av lektorerna, för övrigt den enda kvinnliga disputerade personen, har varit långtidssjukskriven utan att en vikarie har blivit tillsatt. Ämnesföreträderskapet som tillhörde den nu utlysta professuren var länge vakant, men ligger nu på den andra professorn som dock inom kort kommer att gå i pension. En lektor i medicinsk näringslära innehar numera endast en tio procents tjänstgöring inom forskning. Den forskning som bedrivs idag görs i huvudsak inom fysiologi och till viss del inom psykologi och pedagogik/didaktik. Under de sista två åren har idrottsfysiologer – en docent i Örebro samt en lektor i medicinsk näringslära (anställd vid Cambridge) – stått för huvuddelen av institutionens vetenskapliga artiklar.

Endast 20 procent kompetensutveckling ligger inom ramen för alla lärares tjänstgöring inklusive professorer. Ett flertal av de adjunkter (åtta stycken) som enbart har en kandidatutbildning går D-kursen i idrott inom ramen för sin kompetensutveckling.

Utvecklingssamtal genomförs årligen av studierektorn med all personal.

Bedömargruppen konstaterar att kollegiet uppvisar ett stort engagemang för sin utbildning. Samtidigt konstaterar gruppen att lärarsituationen är mycket besvärande med de obesatta lärar-/forskartjänsterna. En alltför stor andel av lärarna saknar forskarutbildning, och möjligheten till forskning i tjänsten är mycket liten. Att en professor enbart har 20 procent tid avsatt i sin tjänst för forskning är anmärkningsvärt lågt. Bedömargruppen uppfattar även att samverkan över fakultetsgränserna är svag.

Studenter

Rekrytering av studerande

Förkunskapskravet till MSR-programmet är grundläggande behörighet samt Id A, SvB 2/Sv2 B, En B, Sh A, Ma C och Nk A. Utöver dessa krav kan ytterligare behörighetskrav tillkomma, om alternativa kurser väljs inom programmet.

Söktrycket är gott till idrottsutbildningarna, mellan fem till tio sökande per plats. Till MSR antas ca 25 studerande, till spa-programmet ca 25 studerande samt till lärarprogrammet ca 60 studerande. Lärarna upplever att studenterna har bra förkunskaper.

Ett system för mentorskap infördes för en tid sedan. I mentorprogrammet tog andraårsstudenter kontakt med en mentor från näringsliv eller annan avnämare. Systemet byggde med andra ord i hög grad på studentens eget initiativ till att skaffa fram sin mentor. Då intresset från studenternas sida upplevdes som svagt från lärosätet har mentorprogrammet i princip lagts ned.

Bedömargruppen menar att mentorprogrammet var en god idé men att lärosätet borde ta ett större ansvar för att organisera ett kontaktnät för mentorer för att underlätta studenternas möjlighet till att finna en lämplig mentor. På lärosätets hemsida finns, för blivande studenter, information om utbildningen som bedömargruppen konstaterar är bristfällig och mindre tillfredsställande.

Studentinflytande

Studenterna upplever att de har goda möjligheter till studentinflytande framför allt via utbildningsbevakaren. Denne har möte en gång per termin med representanter från varje utbildning/kurs. Studenterna upplever att lärarna uppskattar och stöttar deras engagemang inom arbetet med studentinflytande.

Forskarutbildningen

Forskarutbildningens organisation

Idrott som forskarutbildningsämne inrättades hösten 2001 vid humanistisk samhällsvetenskaplig fakultet. Den första disputationen beräknas ske under 2007. En formell samverkan med GIH i Stockholm har förankrats i samband med ett "letter of intent", januari 2006, med rektor vid GIH i Stockholm. Övergripande mål för forskarutbildningen har inte upprättats vid lärosätet.

Bedömargruppen saknar en beskrivning av visionerna med forskarutbildningen samt målsättningen för denna.

Rekrytering av forskarstuderande

Institutionen har idag 14 forskarstuderande. Sex av dessa har sin placering i Örebro. Fyra av dem är finansierade via egna fakultetsmedel och har samtliga rekryterats utifrån. Ytterligare fyra doktorander är adjunkter vid den egna avdelningen och bedriver forskarutbildning till 50 eller 75 procents aktivitet. Två stycken är inskrivna som doktorander vid institutionen men bedriver sin forskning vid GIH. En doktorand har en halvtidsanställning som adjunkt vid Kalmar högskola. Två doktorander är anställda av PGA och Svenska golfbundet. En doktorand kommer från Kina och har sin placering vid ett tyskt lärosäte. Ingen rekrytering av doktorander sker från den egna utbildningen. Ingen finansiering sker via externa forskningsmedel.

Bedömargruppen konstaterar att en långt större bas för högre grundutbildning måste skapas för att rekrytering ska kunna ske av egna studenter. Rekryteringen av doktorander bör även förstärkas genom externa forskningsmedel.

Handledning

Alla forskarstuderande har en huvudhandledare och minst en bihandledare. Nio av de fjorton inskrivna doktoranderna handleds av tre egna lärare. Övriga fem doktorander handleds av ämnessakkunniga vid andra institutioner som inte har idrott som forskarutbildningsämne. Av de nio som handleds av egna

lärare handleds fem av den tidigare innehavaren av heltidsprofessuren. Denne upprätthåller nu en 20 procents tjänstgöring för sitt handledaruppdrag men är stationerad vid Stockholms universitet. De sex doktorander som är stationerade vid den egna institutionen uppger att handledningen nu fungerar bra. De tidigare svårigheterna med handledningen på distans, som skedde när den tidigare professorn befann sig i Australien, är borta då denne nu befinner sig i Stockholm.

Den individuella studieplanen uppdateras på ett genomgripande sätt årligen.

Ett forskar/handledarkollegium är inrättat, bestående av de tre disputerade samt en doktorandrepresentant (för tillfället vakant), och möten med denna grupp sker med viss regelbundenhet.

Bedömargruppen konstaterar att handledarkompetensen omedelbart behöver förstärkas för att forskarutbildningen ska kunna leva vidare och utvecklas på ett positivt sätt. Den lösning som nu införts genom att man rekryterat huvudhandledare från institutioner utan egen forskarutbildning i idrott är till nackdel för att stärka idrott som forskarutbildningsämne.

Kurser och forskarutbildningsmiljö

För doktorsexamen krävs kurser om 60 poäng, därav är 30 poäng obligatoriska (idrottsämnets traditioner och forskningsområden, 10 poäng, och vetenskapsteori och metod, 20 poäng). För licentiatexamen begränsas den valfria kursdelen till 10 poäng. Den valfria delen kan bestå av att ta kurser på andra lärosäten, t.ex. vid Karolinska institutet, eller genom egen kunskapsinhämtning i litteratur.

Vad som är poänggivande bedöms av handledaren i samråd med doktoranden. Avhandlingen skrivs som en sammanläggningsavhandling på engelska.

Den forskningsverksamhet som i huvudsak bedrivs vid institutionen är inom fysiologi. Denna verksamhet har även fått klassningen som forskningsmiljö av det egna universitetet. Fysiologerna har samarbete med Institutionen för klinisk medicin.

En seminarieverksamhet finns vid institutionen, med ca tre till fyra tillfällen per termin, dit externa seminariehållare inbjuds, även internationella. Institutionen deltar i en forskarskola inom ramen för Penta plus verksamhet som omfattar fem lärosäten.

Institutionen ger ett bidrag på 10 000 kronor till de doktorander som gör en presentation vid en vetenskaplig konferens.

Sammantaget konstaterar bedömargruppen att institutionen har ett för landet relativt stort antal doktorander inskrivna vid institutionen men att de är splittrade över geografiskt åtskilda platser. Ett tydligt mål med forskarutbildningen saknas. Institutionen bör samlas kring att skapa en gemensam forskarutbildningsmiljö med tydligt definierade inriktningar.

Institutionen bör enas kring gemensamma principer för poängberäkning av kurser. För licentiatexamen är den obligatoriska delen väl omfattande.

Gruppen vill även föra fram att de pedagogiska och didaktiska teoriområdena i lärarutbildningen skulle, som ett eget vetenskapsområde, kunna lyfta idrottsutbildningen till en forskarutbildning som också för in andra vetenskapliga vinklingar på idrottsämnet.

Omvärldskontakter/nationell och internationell samverkan

Inom MSR-utbildningen sker en samverkan med Elitidrottscentrum samt med Örebro promotion som arbetar med marknadsföringsfrågor inom Örebro kommun. Ett samarbete saknas med andra managementprogram i landet. Den arbetsmarknadsinformation som ges till studenterna beskrivs vara medvetet diffus p.g.a. att inga löften kan ges om framtida yrken efter avslutad examen.

Ämnet omfattas även av det internationella utbytesprogram som finns vid universitetet. En samverkan finns bl.a. med Kina, inom Linnaeus-Palme-programmet. Tre av de forskarstuderande har där verksamhet inom ämnet qigong som ett inslag i studierna.

Bedömargruppen konstaterar att utbildningen har en viss men väl begränsad kontakt med det nära samfundet. De kontakter som finns med Elitidrottscentrum och Örebro promotion kommer inte studenterna till del i någon egentlig omfattning. Kontakter finns även med internationella miljöer inom fysiologi och psykologi, men även dessa är begränsade. Det saknas visioner för internationell samverkan vilket i synnerhet är betydelsefullt för forskningsverksamheten.

Institutionen bör knyta ett starkare nätverk med blivande avnämare för studenterna inom MSR-programmet. Institutionen lägger idag i för hög grad över ansvaret på studenterna själva att knyta kontakter. De internationella kontakterna bör på sikt även stärkas med en ökande forskningsverksamhet.

Infrastruktur

Institutionen är belägen i delvis ombyggda och mycket funktionsdugliga lokaler som bl.a. innehåller bra grupparbetsrum, föreläsningssalar och datasalar. Dessutom finns ett välutrustat fysiologilab. Därtill finns mycket goda lokaler och utomhusplaner för de flesta former av idrottsaktiviteter. Lokalerna är centralt placerade i campus samt i nära anslutning till studiemiljön. Forskarstudenterna har alla tillgång till bra arbetsrum.

Bedömning och sammanfattande slutsats med rekommendationer

Bedömning:

Den utvärderade utbildningen uppfyller kraven för kandidatexamen. Däremot uppfylls inte kraven för forskarutbildning i idrott.

För att uppfylla kraven för forskarutbildning i idrott krävs en miljö under ledning av en forskningsaktiv professor per huvudsakligt ämnesområde (naturvetenskap respektive samhällsvetenskap/humaniora). Till varje ämnesområde bör det knytas helst en eller flera forskare, till vilka man kan knyta doktorander.

Det förutsätts vidare att institutionen har ett program varifrån man kan rekrytera även egna studenter till en forskarutbildning. Forskarutbildningen kräver även en målbeskrivning av prioriterade forskningsområden.

Sammanfattande slutsats med rekommendationer:

Bedömargruppen kan konstatera att det finns förutsättningar för att bedriva en god grundutbildning i idrottsämnet vid Örebro universitet med lärosätets lärarresurser samt goda infrastruktur och mycket goda lokaler. Undervisnings- och examinationsformerna är varierande. Förberedelserna inför examensarbetet sker på ett bra sätt. Ett samarbete finns med två andra lärosäten för att få en samsyn vid bedömningen av examensarbeten. Utbildningen är belägen i ett campusområde som underlättar kontakten med övriga studenter vid universitetet.

Idag vilar dock ämnet alltför mycket på idrottsläroret utbildningen med sin långa tradition vid universitetet. Denna obalans måste ändras, och för att stärka ämnet måste den egna programutbildningen till högre examen stärkas. Ett större kursutbud måste byggas ut på C- och D-nivå där även mer praktik bör införas på den idag i stort sett helt teoretiska MSR-utbildningen. Fler studenter måste även rekryteras till utbildningen. Bologna-processens alla delar måste även implementeras inom utbildningen vilket på sikt även bör inbegripa skapandet av en masterutbildning i Idrott.

Den ohållbara lärarsituationen med obesatta lärar-/forskartjänster måste snarast lösas för att stärka forskningsanknytningen av grundutbildningen samt för att förbättra den svaga handledarsituationen. Den utlysta professuren, det obesatta lektorsvikariatet samt professuren efter den inom kort pensionerade professorn måste snarast återbesättas/tillsättas. För att uppfylla kravet på forskarutbildning krävs en miljö med flera forskare under ledning av en professor. Det förutsätts vidare att institutionen har ett program varifrån man kan rekrytera även egna studenter till en forskarutbildning. Forskarutbildningen/forskningen saknar även en målbeskrivning av prioriterade forskningsområden som skall kunna samla forskare, lärare och studenter kring ett samband mellan undervisning, utvecklingsarbete och forskning. Forskningen

behöver generellt sett stärkas genom att institutionen ger lärarna mer tid till forskning samt att man ökar de externa forskningsmedlen.

Ämnets organisatoriska tillhörighet behöver ses över för att ge ämnet bättre förutsättningar att utvecklas. Man behöver även utveckla samarbetet med det lokala samhället men också med andra länder – inom grundutbildning såväl som forskarutbildning.

Marknadsföringen är i dag svagt utvecklad, och ansvaret för att få ett arbete efter slutförd examen läggs i hög grad på studenterna själva.

Systemet för kvalitetssäkring bör förbättras genom interna system för utvärdering och samverkan med avnämare på alla nivåer. Kvalitetsarbetet sker inte med utgångspunkt från ett mer genomgripande och systematiserat sätt som är presenterat i ett gemensamt styrdokument.

Bedömaregruppen ger följande rekommendationer:

- Ämnet måste ges en organisatorisk tillhörighet som underlättar ämnesutvecklingen.
- Den egna ämnesutbildningen, idag MSR-programmet, måste stärkas både till innehåll och till volym.
- Kursutbudet skall förstärkas på C- och D-nivå för att underlätta den egna rekryteringen till forskarutbildningen.
- Den internationella vetenskapligt baserade litteraturen bör öka i omfattning.
- En organiserad praktik i samhället bör föras in i utbildningen.
- Kvalitetssäkringssystemet behöver systematiseras och dokumenteras i ett styrdokument.
- Lärarkåren, inklusive handledarkapaciteten, skall förstärkas på professor/forskarnivå.
- Alla lärare bör på sikt beredas möjlighet till egen forskning.
- Fler kvinnor behöver rekryteras till lektors- och professorstjänster.
- Externa medel behöver förstärka forskningen.
- Forskarutbildningen och forskningen måste ges en målbeskrivning.
- Samverkan med det omgivande samhället behöver utvecklas.
- Internationaliseringen bör öka.